M1168

LKA

Kaina 80 Rpf.

O nei žemės, nei dangaus,
Vėjo niekas nepagaus,
Vėjas ūš, vėjas gaus,
Nesušvilps — negaliu,
Nei krypties, nei kelių . . .
Kazys Binkis

Žiburiai

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

Nr. 30 (42) Augsburgas, 1946 m. liepos mėn. 27 d. II metai

Jurgis Kilna

Daugiau pareigingumo tremtiniu reikalus tvarkant

Turime gana gerą tremtinių organizaciją. Veikia tikrai demokratiniu būdu rinktieji komitetai, kontrolės komisijos ir teismai. Trūksta geresnio įsisamoninimo organizacijos nuostatuose bei tiksluose. Šis trūkumas greit išnyks, nes atspausdinta didesnis kiekis Liet. Tremt. Bendruomenės statuto, ir norintieji greit susiorientuos. Šioje tremtinių schemoje veikia Švietimo Valdyba, tvarkanti visą kultūros ir švietimo gyvenimą. Kovai su tremtinių negerovėmis veikia atitinkami nuostatai.

Tremtinių globos reikalus rūpina L. Raudonasis Kryžius su savo padaliniais.

Be to, turime susiorganizavusias beveik visas svarbesniąsias tremtinių profesines organizacijas, būtent: ūkininkų ir agronomų, inžinierių, gydytojų, veterinarijos gydytojų, miškininkų, farmacininkų, ekonomistų, teisininkų, dvasininkų, dainos ir muzikos menininkų, žurnalistų, rašytojų. Šioms organizacijoms priklauso visi atitinkamų profesijų darbuotojai ir turi savas vadovybes tiek centruose, tiek vietose. Maža kas iš svarbesnių profesijų iki šiol nesusiorganizavo. Dar pirmoje eilėje organizuotini dailininkai.

Minėtų organizacijų schemoje veikia daugybė atskirų institucijų, įstaigų, įmonių. Beveik kiekvienas tremtinys pasiėmęs vieną ar kitą pareigą, dirba vieną ar kitą darbą. Iš šalies žiūrint, visa tat gražu, malonu, teigiama! Ir iš tikrųjų, žymi dalis minėtų institucijų ir žymi dalis jose įsipareigojusių lietuvių tremtinių tikrai gerai savo darbą dirba ir tikrai gerai savas pareigas supranta bei atlieka. Jiems pagarba dabar ir jie bus gražiai įvertinti ateityje!

Tačiau ne apie geroves šiandien svarbu kalbėti. Dabar ne pagyrai reikalingi! Svarbu dabar prisiminti mūsų bendruomenės trūkumus, juos išaiškinti ir pasukti teisingu keliu!

Pagrindinė yda tremtinių gyvenime — įvairių darbuotojų menkas pareigos ir atsakomybės supratimas, tariant, visiškas nepareigingumas. Nepareigingumas gimdo nedarbą, apsileidimą, savanaudiškumą ir net nusikaltimus ir yra tikras mūsų tremtinio gyvenimo vėžys. Tik apsidairykime, ir rasime tiek apylinkių, tiek apygardų komitetuose, tiek, pagaliau, Vyr. Tremtinių Komitete ir jų visų schemoje veikiančiose įstaigose nemaža tikrai nepareigingų žmonių. Jų netrūksta ir įvairiose profesinėse organizacijose. Tremtinių visuomenės gerovė jiems galvų nekvaršina! Nepareigingieji garbingai išrenkami, gauna tremtinių pasitikėjimą ir tuo būdu įgaliojimus dirbti visuomenės gerovei, bet visa tuo ir baigiasi. Apylinkėse tat greit pastebima ir lengviau kitais rinkimais pakeičiama; bet aukštesnėse instancijose žymiai sunkiau: čia ne taip lengva rinkimus pravesti ir suvažiavimus sušaukti. Natūralu būtų, kad nenorintieji ar negalintieji dirbti patys pareigų atsisakytų ir savo vieton kandidatus komitetan ar kiton įstaigon įsileistų. Bet dažnai ir šitokio pareigos jausmo trūksta. Nedovanotinas apsileidimas! Nepareigingieji dažnai dirba ne visuomenei, bet sau ir žiūri, kaip daugiau naudos sau ir savo artimiems iš einamų pareigų iščiulpti... Šituo keliu eidami, kartais nusikalsta ir netenka gero vardo ilgesniam laikui, jau nekalbant apie bausmių nemalonumus ir kitas liūdnas pasekmes. O gerą vardą išlaikyti svarbu ne tik atskiram tremtiniui, bet ir visai lietuvių bendruomenei! Mūsų gyvenimas ypatingas! Ne dėl savo kaltės esame visko nustoję, ką vidutinis kultūringas žmogus šiuo metu turi. Ne tik dideliais vargšais esame, bet dar nuolat turime kęsti įvairius, su tobuliausiomis priemonėmis bei komplikuočiausiomis anketomis, tikrinimus, sekimus, tyrimus, turime pergyventi atsakingų asmenų pranešimus, kad esą, mes tėvynėn negrįžtame vien todėl, kad kažkam simpatizavome ir kažkieno naudai dirbome ir dabar biją „teisingo" teismo.... nors beveik visi, tik su menkute išimtimi, priešinomės tam, kurio bičiuliais norima mus paversti! Ne tik priešinomės, bet nuo žiaurių šio buvusio tirono smūgių mūsų tautos žmonių tūkstančių kaulai išmėtyti kultūringų vakarų laukuose... Iš kitos pusės, atsiranda gerai apmokytų „bičiulių", kurie veržte veržiasi iš vidaus mus sekti ir sprogdinti. Latviai jų iki poros šimtų priskaito, mes iki kelių dešimčių! Taigi mūsų padėtis daugiau negu ypatinga tiek iš oro, tiek iš vidaus, ir šitokioje būklėje ne vieta nepareigingiems ir savanaudiškiems mūsų gyvenimo tvarkytojams!

Svarbu tinkamai tvarkyti dabartinį tremtinių gyvenimą — kovoti dėl kasdieninės duonos, bet ne mažiau svarbu organizuoti tinkamą pasirengimą gyvenimui būsimoje Lietuvoje arba laikinam įsikurdinimui Europoje ar netolimam užjūryje. Tuo tarpu masinio vežimo užjūrin nenumatoma. Kol kas svarbu planingai vykdyti pasirengimo darbus čia, Europoje. Svarbu masiškai organizuoti įsigijimą praktiškesnių, dabartiniam ir būsimam gyvenimui labiau atitinkančių profesijų. Ypač būtinas mokymas įvairių amatų. Labai svarbu išlikti tautiškai sąmoningiems, išlaikyti atskirą lietuvių tautinę bendruomenę tiek šiuo metu, tiek vėliau Europoje arba užjūriuose, jeigu greitu laiku negrįšime laisvon Lietuvon, kur dėl masinio sąmoningų tautinių jėgų išnaikinimo mūsų jėgos labai ir labai gali būti reikalingos. Tinkamai fiziškai ir tautiškai išsilaikyti galima tik gerai organizuotoje kompaktinėje masėje — lietuvių bendruomenėje, bet jokiu būdu ne susiskaldžius ir ne išsibarsčius. Taip pat svarbu ne tik geras kasdieninis ir tautinis tremtinių išsilaikymas, bet ir lietuvių tremtinių ateities tautinių siekimų realizavimas ir ypač kova dėl šių siekimų įgyvendinimo, gi pirmoje eilėje kiekvieno lietuvio sąmoningas darbas laisvos Lietuvos atkūrimui. Kaip anksčiau knygnešiai arba kariai savanoriai, taip dabar Lietuvos laisvės kovotojai turi dominuoti mūsų gyvenime! Vis vien, kuria kryptimi tie laisvės kovotojai eitų, svarbu vienas galutinis tikslas — Laisva Lietuva! Tenesiranda nė vieno lietuvio užsienyje, kuris galėtų bent valandėlei pamiršti tėvynės vargus ir nekovotų dėl jos laisvės! Tautiniai siekimai, tautinis solidarumas turi įsiviešpatauti kiekvieno lietuvio mintyse ir darbuose, o ypač tat privalo suprasti lietuviai pareigūnai. Visa lietuvių bendruomenė turi laikytis sąmoningos tautinės disciplinos!

Visa tat aukšti tikslai ir gyvybiniai mūsų reikalai. Juos tinkamai organizuoti ir įgyvendinti gali tik geriausieji mūsų žmonės ir tikrai pareigingi visuomenės veikėjai, ar tai Lietuvių Tremtinių Bendruomenėje, profesinėse organizacijose, L. Raud. Kryžiuje, ar, pagaliau, kituose centruose. **Taigi daugiau atsakomybės jausmo, daugiau pareigingumo ir gryno pasišventimo lietuvių tremtinių medžiaginius, kultūrinius ir tautinius reikalus tvarkant ir bendrų LIETUVIŲ TAUTOS tikslų siekiant!**

Adomas Varnas / Vienuolė V. Rasiūno nuotr.

Printed with the permission of UNRRA
ZIBURIAI Leidėjas — redaktorius JUOZAS VITĖNAS Laikraščio meninę pusę tvarko dail. V. RATAS
Redakcija ir administracija: Augsburg - Hochfeld, Baltic Camp, Lithuanian Committee / Printed by Haas & Cie., Augsburg

Augsburgo-Haunstetteno kolonijos lietuviai vaikai po pirmosios komunijos. Vidury sėdi: Welfare Officer Anna Maria De Waal Maleifyt ir direktorius Pierre H. Sanson. Viršuj: kun. kleb. Budvytis, komiteto pirmininkas St. Vanagūnas ir kun. kapel. V. Zakarauskas.
V. Račkausko nuotr.

Pulgis Andriušis

Tübingene, prie Nekaro

(Palaidos mintys apie šį bei tą)

Audringas kalnų Nekaras, per daug juo pernai pasitikėjo vienas lietuvis jaunolis, matyt, jį sumaišė su tykiuoju Nemunu ir už tai turėjo sumokėti savo gyvybe: ties užtvanka apsivertė laivelis ir plaukikas po kelių dienų atsigulė Lustnau kapinėse po randona molėta žeme.

Pernai saulėtą, šiltą vasario 16 dieną padarėm pradžią, nešdami dailininko Mackevičiaus gyvenimo palydovės karstą. Lipdami nuo kalno ir, sirenoms sukaukus, susėdom ant akmenų, kalbėdami apie mirtį. Saulės ir gėlių dailininkas tarė:

— Esu linksmas, kad mano žmonai teko atsigulti tokioj gražioj vietoj. Kas tik buvo gražiausia pasaulyje, jinai viską matė. Ir poilsiui surado gražų kampelį.

Prieš pat išvadavimą, lakūnų pašautas, mirė geležinkelietis Šiuipys, šviesus, gyvenimo džiaugsmo kupinas jaunuolis, kuris pasitraukdamas į Vokietiją, pasikraudamas savo asmeninių daiktų bagažą, vienas iš nedaugelio atsigabeno tris didžiules dėžes - . . . knygų. Tą rytą tėvas draudė eiti į geležinkelių stotį, bet mirtis, matyti, traukė už rankos. Dirbdamas garvežyje, neišgirdo sirenos ir gavo serija šovinių į pusiaujį.

Ant to paties kalno nunešėm ir Marijampolės švietėją, knygų spausdintoją B. Sirutį, kuris dar išvakarėse pasakojo anekdotus ir džiaugėsi išvadavimu. Širdis sustojo plakti už pusantro tūkstančio kilometrų nuo Šešupės ties audringuoju Nekaru.

Ir vis dėlto tai ne pirmieji lietuviai, radę amžiną atilsį Tübingene, prie Nekaro. Šešioliktame šimtmetyje Lietuvos švietėjas Zablackas ėjęs mokslus ir ilgokai gyvenęs Tübingene, palaidotas senosiose miesto kapinėse. Tur būt, nenujautė, kad po 400 metų jis ne vienas gulės ant kalno, prie audringojo Nekaro.

Taip pat nemanė ir vyskupas Giedraitis, studijuodamas Tübingene su kitais Lietuvos didikais, kad po 400 metų kas dešimtasis Tübingeno universiteto studentas bus lietuvis. O šiandien tikrai taip yra. Iš 3000 studentų 300 lietuvių. Tur būt, hercogas Eberhard im Bart, 1477 metais atidarydamas universitetą būtų abejingai pakratęs barzdą, jeigu būtų žinojęs kad po 469 metų tiek lietuvių studentų vaikščios universiteto koridoriuose.

Bet nereikia manyti, kad lietuviai studentai tikrai vaikščioja koridoriais ir renka atstovybes. Rektorius inauguracijos iškilmėse pagyrė lietuvius, kad jie rimtai griebiasi darbo. Neseniai du lietuviai (Valaitis ir Sidaravičius) iš universiteto valdžos rankų gavo gydytojų dokumentus. Tai nesunkus bagažas, kurio nei subombarduos, nei pavogs bebėgant.

Gausiose universiteto klinikose tobulinasi visa krūva jaunųjų lietuviškų daktarų, o vienas ana vakarą man prisipažino, kad pradėjęs lankyti ypatingą tropinių ligų kursą:

— O bala žino, gal teks kur nusibaladoti į Braziliją ar kokią Ugnies Žemę . . .

Kai Muštinių galvelėje, senuose universiteto rūmuose atsiduria lietuvis, kai prisimena, kad prieš 400 metų tuose kreivuose skersgatviuose su briedžio odos batais, su kardu prie stirnos diržo sukaliojosi su būriais tarnų kunigaikštis Giedraitis ir kiti Lietuvos magnatai, tuomet DP studentui pasidaro jauku šiame senajame universitetų mieste.

* * *

Po išvadavimo Tübingeno parapija per vasarą kelis kartus išaugo. Kai dauguma parapijiečių vasaros karščius ir laisvės svaigulį malšino Nekaro paplūdimyje, dainininkas Baltrušaitis kitoje upės pusėje, vad. estų namuose mankštino savo chorą. Gerai jam sekėsi, pasirodė prancūzams ir vokiečiams. Vietos laikraštyje buvo įdėta pusės puslapio recenzija su Vienožindžio dainų tekstais, su lietuviškos dainos istorija. Vėliau iš choro išsispietė vyrų oktetas, kuris spėjo apvažiuoti kelias svetimas parapijas.

Bet šių metų pradžioje Baltrušaitis iškeliavo į kitą parapiją, net į trečią zoną. Laikinai koncertinis gyvenimas sustojo, kurį tik palaikė mūsų kaimynas Mikulskis ir šiaip jau prašalieičiai. Tačiau šias ansamblio atostogas retkarčiais pertraukia tübingeniškės operos solistė Dičiūtė-Trečiokienė ir pijanistė Juodakytė-Leonienė. Kai jau bėda, kokia iškilmė, tai valdžia ir šoka prie šių dviejų menininkų.

Be to, vietos muzikos mokykloje mokosi jaunas baritonas Joneliūkštis, kuris kartkartėmis pakoncertuoja, duodamas progos tautiečiams patikrinti jo pažngą.

Atvažiavus jaunam dirigentui Kučiūnui, reikia turėti viltį, kad choras iš atsargos vėl pereis į aktyvią tarnybą. O Tübingenui, prancūzų zonos atstovui reikėjo seniai tai padaryti. Noblesse oblige!

Ir vis dėlto gegužis ir birželis buvo labai neramūs mėnesiai. Juodakytės-Leonienės koncertas, Liepos dainų vakaras, St. Sodeikos ansamblis, Joneliūkščio ir Joneliūkštienės dainų koncertas, jungtinis rašytojų literatūros vakaras ir, pagaliau, Balfo pirmininko Končiaus paskaita.

Jeigu Juodakytės-Leonienės, Liepos ir Joneliūkščių koncertus pavadinsime šeimyniniais, tai Sodeikos ansamblį reikia pavadinti simfoniu arba ilgųjų bangų pasirodymu. Juodakytė-Leonienė savo rečitalyje pasirodė, kad jos dar neapibarstė smulkaus tremtinių gyvenimo pelenais, kad ji moka pakelta nuotaika nušvisti. Liepas taip pat neriasi į platumas. Pačiame įsibėgėjime žmogus.

Stp. Sodeika parodė mums (publikos 1200 žiūrovų!) net per daug. Du pasauliniai koncertai ir vienas bažnytinis. Darbas milžiniškas, galima sakyti, dainų, šokių ir muzikos fabrikas, atominei energijai gaminti. Šokiai nuostabūs, chorai apgalvoti, visur prikišta gero dirigento ranka. Tik klausimas: ką gi mums rodo Stp. Sodeika? Operetę, koncertą, truputį pagyvintą tautosaką? Yra didelis, didelis darbas, bet formos nėra. Stp. Sodeikai linkėtumėm apsispręsti: ar pereiti į tikrą operetę, (su siužetu, arijom ir liaudies šokių bei dainų fonu) arba grįžti prie koncertinės formos. Tarpinio straipsnio, atrodo, nėra. Bent tokiam jau menininkui, kaip mano senas, geras prietelius Stp. Sodeika.

* * *

Užu sienos, tur būt, nedėkingiausia dalia tenka žodiniam menui. Literatūros vakaru nepageidrinsi santykių nei su UNRRA, nei pasikviesi armėno ar čigono, parodyti kaip mūsiškiai kuria literatūrą. O vis dėlto Tübingeno įvykęs vakaras parodė, kad žodžio mūsų DP labai išalkę. St. Santvaras, B. Gaidžiūnas, A. Gustaitis, H. Radauskas, Pulg. Andriušis, B. Gražulis, H. Blazas, V. Proščiūnaitė ir Alb. Valentinas sudarė ansamblį. Atrodo, klausytojams labiau patiko aktualiosios temos.

Lietuvių rašytojų tremtinių draugija numato artimiausiu laiku surengti visa eilė vakarų įvairiose stovyklose.

Ir tikrai. Pirmininkas, beveik metus bebrėkydamas lietuvių stovyklas, gerokai susipažino su mūsų nuotaikom, išgirdo amerikiečių ir anglų valdžios nuomones apie mus.

— Taip, — pasakęs vienas aukštas pareigūnas, — iš visų DP tautybių geriausį įspūdį daro baltai.

— O iš trijų baltų? — paklausęs jį kun. Končius.

— Aišku, lietuviai! — atsakęs jam.

Apskritai, kun. Končiaus kalba buvo optimistinė.

* * *

O apskritai šiemet Nekaras labai audringas, verpetais verčiasi rudas vanduo nuo kalnų ir paplūdimyje dar beveik nebuvo nė vienos tinkamos dienos. Gal taip ir geriau, nes komitete ant sienos pakabintas pagraudenimas, jog tautiečiai turi šią vasarą įsijungti į darbą.

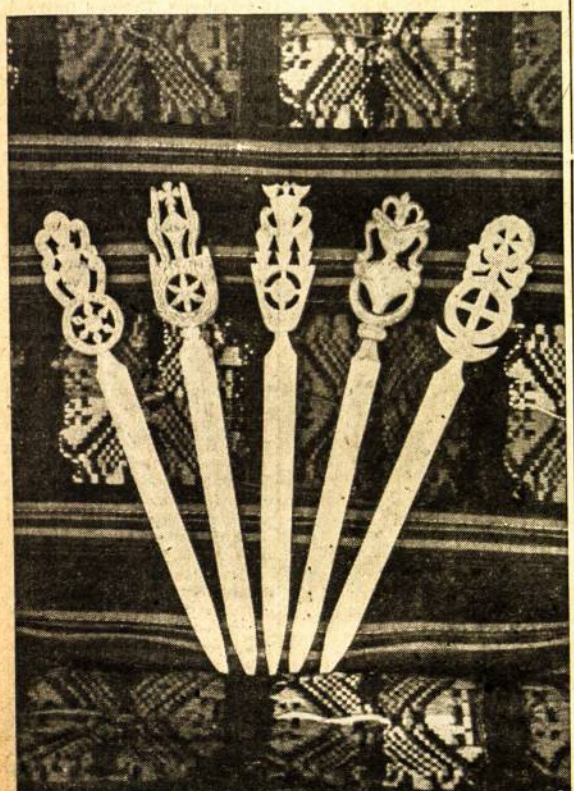

Iš lietuvių tautodailės (buv. Schongau paroda)
V. Rasiūno nuotr.

Paulius Jurkus

Žirnelis

Šlaite žirnelis auga.
Ir tartum saulės spindulys
Auksinis vasaros drugys
Tarp jo lapelių plauko,
O vėjas, skrisdamas iš lauko,
Bučiuoja žydinčias akis.

Taku praeidamas, keleivis
Nusiskina žirnelį
Ir numeta ant kelio . . .
O tolin bėgdami keliai vis
Užpusto smėlį po žiupsnelį, —
Ir vasaros laukų jūreivis —
Saulėtasai drugys —
Kitur jau lanko žydinčias akis.

Baigdami nepamirškime ir BALFO pirmininko Končiaus, kuriam atlaikius žodį Tübingene, vienas klausytojas pakilo ir pasakė:

— Pats savo pirmojoj kalboj prieš kelis mėnesius mus, tremtinius, iškoliojai ir aš labai supykau. Bet šį kartą gerai pakalbėjai ir aš nepykstu.

Kun. Končius pagyrė kalbėtoją ir abudu pasibučiavo. Girdi, pas mus, Amerikoje, priprasta, kad visi atvirai pasisakytų savo nuomonę. Baigdamas paprašė:

— Pasimelskit, kad aš neklysčiau.

BALFo pirm. dr. J. Končių išlydint iš Müncheno
V. Rasiūno nuotr.

BALFo pirm. dr. J. Končius kalbasi su prof. dr. Ražaičiu
V. Rasiūno nuotr.

Dr. H. L.

KOVA UŽ LAISVA LIETUVA ARGENTINOJE

(Mūsų bendradarbio iš Argentinos)

Mūsų lemtingoje kovoje už laisvą gyvenimą didysis ginklas šiandien yra spauda. Deja, mūsų teisybės šauksmas šiuo metu sunkiai begali prasiveržti į didžiųjų pasaulio dienraščių eilutes. Pasaulis, savo nelaimei, kurčias paliko skundams milijonų, kurie už geležinės uždangos kas dieną į mirtį keliauja. Ir taip pasaulis šiandien tyli arbā vynioja žodžius į vatą ir atatupstas eina į bedugnę, besitraukdamas užmerktomis akimis nuo atūžiančių raudonojo tvano bangų.

Girdėjau iš Europos balsų, kurie tvirtino, kad Argentinos spauda šiuo metu beliko pasaulyje vienintelė, kuri, visiems tylint, kelia balsą teisybės vardan. Deja, ne visai taip yra, nes visuotinis tylėjimas tam tikru klausimu ir čia yra svarbiausia „dorybė".

O, nežiūrint to, šiuos ledus Lietuvos reikaluose ryžosi pralaužti kuklūs savo reklama ir dideli savo darbais Argentinos lietuvių vadai. To kieto, lietuviško užsispyrimo ir antžmogiškų pastangų rezultatus geriausiai galima matyti pasklaidžius Argentinoje ispaniškus laikraščius. Tai, ką juose teko rasti, nustebino mane, sužavėjo ir paskatino parašyti šias eilutes.

Stambiom raidėm šimtus kartų buvo ten linksniuojamas Lietuvos vardas. Dideliame ir įtakingame 24 pusl. Buenos-Aires dienraštv „El Pueblo", stambiame Cordobos dienraštv „Los Principios", vienaame rimčiausiu Argentinos savaitraščių „Criterio" ir eilėj kitu žurnalų gražia ispanų kalba mirgėjo tokios antraštės, kaip „Išlaisvintųjų siaubas", „Lietuvos nepriklausomybės moralinė reikšmė", „Atlanto čarterio principai ir tikrovė", „Melo propaganda", „Apie žmonių medžioklę Lietuvoje", „Žmonės be tėvynės", „Už ką?" ir t. t. ir t. t.

Tie puikūs, stipriai argumentuoti, gražiu stiliumi parašyti straipsniai užkariavo Lietuvai daug draugų ir daug simpatijų. Publika tiek buvo sudominta, kad eilę tų straipsnių persispausdino sau ištisai Uragvajaus didieji dienraščiai, kaip „El Dia", „El bien Publico", „Tribuna Popular" ir kt. Net Pietų Amerikos prancūzų laikraščiai, o taip pat ukrainiečių žurnalas „Perelom" išsivertė ir atsispausdino kai kuriuos iš tų straipsnių. Buvo dargi atsitikimų, kad net 4 dienraščiai iš karto persispausdindavo vieną ir tą patį straipsnį!

Kai kurie tų straipsnių buvo taip gerai parašyti, kad net patys svetimtaučiai juos išleido atskiromis, liuksusinėmis brošiūrėlėmis. Netgi kariams skirtas žurnalas vieną tokį straipsnį iš „Criterio" išleido liuksusiniame popieriuje atskira knygute (20.000 egzemplioriių ir išsiuntinėjo visoms bibliotekoms, mokslo įstaigoms, sporto rateliams ir pan. Tenai jaudinamai buvo aprašyti Lietuvos kryžiaus keliai.

Specialus rinktiniams straipsniams iš įvairių laikraščių selekcinis žurnalas, išeinąs visom didžiosiom kalbom Pietų Amerikoj, persispausdino kai kuriuos tų straipsnių ir paskleidė po visą Pietų Ameriką ir visą žemės rutulį.

Tų puikių straipsnių autorium pasirašinėjo Casimiro Verax. Suprantama, kad man įdomu buvo sužinoti, kas gi tas C. Verax yra. Maloniam nustebimui, pasirodė juo beesąs vilniškis lietuvis Kazimieras Čibiras. Ir kai vieną kartą jo plunksnos gabumai pakliuvo į didelio spaudos mylėtojo Lietuvos Ministerio Pietų Amerikai dr. K. Graužinio rankas, tai šis visą savo įtaką, lietuvišką užsispyrimą ir visą savo moralinę paramą sukoncentravo, kad Lietuvos skundas ispanų kalba šauktųsi dangaus teisybės iš laikraščių puslapių. Spaudos klausimu čia galvojama vadovaujantis tokiais samprotavimais: malonu, kad lietuviški išeivijos laikraščiai rašo apie Lietuvos nelaimę ir iškelia tai, ką atitinkami politikos vyrai daro nesuderinamai su Atlanto čarteriu; bet visa tai, ką lietuviški laikraščiai rašo, yra mūsų pačių lietuvių skaitoma, taigi mūsų skundai palieka mūsų tarpe; mums gi šiandien svarbu pirmoje eilėje iškelti tą mums padarytą neteisybę pasaulio arenoje, o tam kelias yra svetimųjų spauda. Štai dėl ko buvo Pietų Amerikoj koncentruotos pagrindinės jėgos ir didelės pastangos prasiveržti į svetimą spaudą.

Po to, ką teko matyti Argentinos laikraščiuose, reikia laikyti, kad čia, Argentinos spaudoje, Lietuvos reikalai su triumfališku pasisekimu ginami. Šiandien Verax yra Pietų Amerikoj labai plačiai žinomas, apie jo straipsnius dienraščiai praneša, stambiom raidėm pirmuose puslapiuose pažymėdami: „Šiandien skaitykit C. Verax straipsnį". Visa tai Lietuvos byloje yra didelio masto laimėjimai.

Ši didelė spaudos akcija sudomino net tokius asmenis, kaip didžiųjų žinių agentūrų atstovus. Taip šių straipsnių autoriui pavyko sueiti į kontaktą su stambiu pasaulinės „N. S." agentūros atstovu bei „Reuterių" ir, dėka to, viso pasaulio radijo bangomis nuskambėjo didžioji Lietuvių Diena Argentinoje, dėka to mes skaitėme iš Reuterio gautas žinias Šveicarijos, Anglijos, Amerikos ir kituose laikraščiuose Lietuvos Išlaisvinimo Centro Argentinoje pareiškimus dėl Lietuvos laisvės.

Patys gi čia minėti Veraxo straipsniai pasidarė skaitomi net per Buenos-Aires radiją politinių komentarų formoje. Tie straipsniai buvo skaitomi Argentinos kunigų seminarijose viešai ir balsiai per pietus. Juos komentavo dideli politikos ir bažnyčios vyrai.

Kiek visa tai mums, lietuviams, turi didelės reikšmės, rodo šis faktas. Čilės parlamento narys, pats rašęs daug politiniais klausimais, Sergio Fernandez Larrain parašė Veraxui ilgą ir gražų laišką, kuriame tarp kitko sakoma:

„Norėdamas stovėti arčiau Europos ir pasaulio įvykių, norėčiau palaikyti su Tamsta korespondencinį kontaktą. Jūsų raštuose įvertinu didelę ir labai įdomią dokumentaciją. Tikiu, kad kova bus labai ilga ir kieta, taip, kad bus reikalinga sukaupti ne tik kantrybę ir drąsą, bet taip pat dokumentaciją ir propagandos priemones. Sveikinu su nepaprasta spaudos akcija. Čilėje jūsų straipsniai intelektualinio elito yra užtenkamai skaitomi, jūsų pastangos ne veltui. Aš pats turiu išsikirpęs beveik visus jūsų straipsnius. Stebėjau jūsų herojiškos tėvynės Lietuvos didelius liūdesius ir aukas. Tęskite tad savo darbą, kad atėjusi lemiamoji valanda mus rastų stiprius ir pajėgius."

Dar daugiau. Tas pats parlamento narys važiuojančiai į Buenos-Aires lenkų gen. konsulo žmonai paveda žūt būt surasti p. Verax ir parvežti jam dokumentacinės medžiagos, kad jis galėtų Čilės parlamente pasakyti specialią kalbą apie Lietuvą. Toji, atvažiavusi, 4-ių milijonų Buenos-Aires mieste suranda kukliame kambarėly gyvenančio Čibiro adresą, parašo jam laiškutį, suranda jį, ir . . . lenkiškoji ponia konsulienė veža krūvą dokumentų Čilės parlamento nariui, kaip medžiagą Lietuvos bylai ginti!

Sakyčiau, viso to didelio spaudos darbo vainikas yra didžiulė 477 puslapių knyga, pavadinta „Lietuva kryžminėje ugnyje" (Lituania entre fuego cruzado). Tai yra ispanų kalba pirmas toks didelis, išsamus, vispusiškas veikalas apie Lietuvą, apimąs jos istoriją, šių dienų jos rūpesčius ir vargus, o taip pat ateities viltis. Lietuvos Pasiuntinybė Pietų Amerikoj, nenormaliose ir sunkiose sąlygose dirbdama, šios Veraxo knygos paruošimu ir išleidimu padarė savo kovojančiai tautai brangų ir didžiai vertingą patarnavimą.

Šitą gražiai iliustruotą, puikiai išleistą, kupiną aktualios medžiagos knygą ušų atstovybė įteikė Pietų Amerikos prezidentams, užsienių reikalų ministerijoms, tų ministerijų aukštiesiems valdininkams, Amerikos, Anglijos ir kt. ambasadoriams, įgal. ministeriams ir t. t. Šios knygos ištraukos atsidūrė Ispanijos ir Portugalijos laikraščiuose, jas spausdino portugalų kalba Brazilijos savaitraštis „Legionario" visoj eilėj numerių.

Be šios knygos, ispanų kalboj išleista dar 115 pusl. knyga apie Lietuvos ir SSSR santykius, pavadinta „Europa ar Čingis Khanas?" o taip pat meniškai skoningas leidinys „Kryžių šalis" (El pais de la cruzes).

Visa tai maloniai glosto kiekvieno lietuvio širdį ir gaivina viltis, kad mūsų kančios ir didžioji kova bus pasaulio geriau ir teisingiau suprastos, o mūsų idealistų didžiąsias pastangas kovoje už tiesą ir laisvę palaimins Dievas.

Lietuvių tautiniai drabužiai (buv. Schongau paroda) V. Rasiūno nuotr.

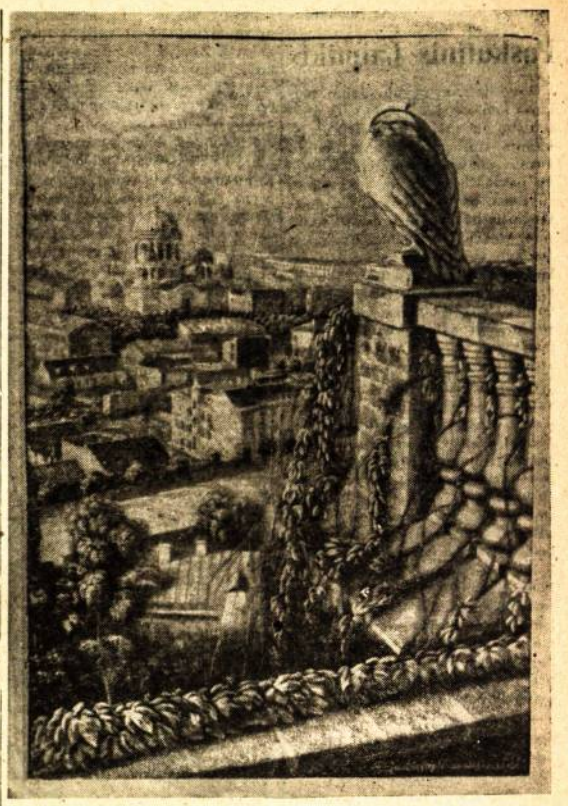

Kaunas nuo Vytauto kalno Eduardas Krasauskas
V. Rasiūno nuotr.

Ben. Rutkūnas

Aguonu sapnas

Girtos aguonos nuo kvapo,
Plaukia ant kalno rugiai,
Žiedo vainiklapį trapų
Gaudo pavėjui drugiai.

Skleidės, nubrendo, sukrito
Tyliai po plieno dalgiu —
Eisim, praeisime rytą
Džiugulio mirksniu svalgiu.

A. Daukantas

Paskutinis Laimikis

Buvo jau po švento Jono: plačiose lankose, išskustose kaip gimnazistų pakaušiai, kepinosi saulėkaitoje storos, lyg jaunų mergų kasos, sumuštinės pradalgės. Pievų pakraščiais, tartum aukšta mūro siena, griuvo pietų pusėn gelstančių ir baigiančių pribręsti rugių jūra, kiek toliau į pamiškę stiepėsi aukštyn vasarojaus varpų žaluma, leisdama žalius akuotus, skubiai vijosi kasdien sunkėjančias rugiavarpes. Visose lankose ir pamiškėse šnekėjo dalgiai, baltavo vienmarškiniai vyrai. Vasara buvo pačiame šienapiūtės įkarštyje.

Dumbrių šeima pavakarius pavalgė prie ežero. Sukirtę rauginto pieno kibirą ir ragaišio kepalą, jaunieji išsitiesė pradalgėje. Tik senasis Dumbrys, iš milinių kelnių pageltusią pypkę ištraukęs, pamažu bandė prikimšt tabaku. Pakirsta smilga atsargiai iškrapštęs pypkės galvelę, išdulkino iš odinio maišelio paskutines aštraus naminio tabako nuobiras ir įsibrėžė degtuką. Porą kartų stipriai čiuktelėjęs smarkią oro srovę į plaučius, paleido aukštyn didžiulį mėlynų dūmų kamuolį. Prisėdęs pagriovyje, dar kartą permetė akimis storomis pradalgėmis išpiautas pievas ir nusispiovė pakrūmėn.

— Ligi šventam Petrui reiktų su dobilais ir šienu nusikratyti, — tarė gulintiesiems, — o prieš Kalvariją ir ežeran įbristi vertėtų...

— Šiandien, tėve, mes trauksim vieną valksną ežere, — po valandėlės atsiliepė vyresnysis sūnus, — Toks puikus ir patogus pietų vėjas!..

— Ar tinklų ir žuvies užsinorėjai netekt? Juk ligi liepinio dar visa savaitė, — priešinosi senis perdaug ankstybam vaikų sumanymui.

— Mums liepinio belaukiant, kiti pačią geriausiąją žuvį traukia, — kirtosi sūnus.

— Nagi, bene matei ką?

— Ogi vakar Juška su Tautkų piemenukais visą naktį mirko ežere. O bene sučiupo kas?

— Vienas kartas nemeluos... — nenoriai atsiliepė Dumbrys.

Iš tikrųjų, senis pats norėtų pirmas prieš liepinį ežeran įbristi. Jau visa savaitė pakraščių nendrynai tinklų nušlaužioti, ežero žolės, krantan išvilktos, žuvim kvepiančios ir pelėkais musėtos, džiūsta saulėje jo lankos pakraščiuose. Tai Steponaičių Vlado darbas. Senis Dumbrys niršta, nagai ir jam niežti, kad pačią gerąją žuvį jam iš po akių kiti vagia. Bet ką dabar vaikams sakyti: vienaip juos mokyti, o pačiam daryti kitaip? Ne, senis nedrįsta taip sukčiauti...

— Tėti, ir aš šiemet plauksiu žūklauti, — prašėsi jauniausias sūnus Gustis.

— Gerai, vaike, galėsi. Bet tik po liepinio.

Gustis pašoko iš džiaugsmo pradalgėje. Didžiausia jo svajonė buvo naktinis žūklavimas. Kiek daug legendų ir pasakojimų jis girdėjo ilgais žiemos vakarais tėvą ar kaimynus porinant apie žvejus jūrose, apie žuvis namų didumo ir pušies ilgumo, apie turtus ir baidykles, pasislėpusias ežerų ir jūrų dugne. Kiek daug prisapnuota apie vienišas valtis, audros metu išmestas svetimose pakrantėse, apie gyvius, pusiau mergas, pusiau žuvis, gyvenančius stikliniuose ir gintaro rūmuose Baltijos jūroje. Bet ligi šios vasaros senasis Dumbrys niekada neleisdavo jauniausiajam leistis ežeran drauge su broliais. Tik šiemet, prasikalus pirmiesiems gyvplaukiams apvalioje ir plačioje Gusčio krūtinėje ir ne kartą pajutęs karštų ir geležinių sūnaus raumenų jėgą, senis suprato vaiką pajėgsiant valtį ir tinklą valdyti. Žvejys nelepino savo vaikų ir nebučiavo: ne ištižėlius užsiaugint geidė, todėl daugiau darbu ir diržu valdė bei mokė.

Sodybomis, laukais ir miškais klojosi šiltos vasaros dienos vakaro pilkuma. Pietų danguje, ten, kur ežero tamsūs vandenys liejosi su siaura pakrantės juosta, nepastebimai kilo aukštyn juodų debesų siena. Ji tik dabar pasijudino iš anos ežero pusės, ir iš pradžių negalėjai suprasti, ar ežero krantas

Lietuvių tautiniai drabužiai (buv. Schongau paroda)
V. Rasiūno nuotr.

iš vandens pasikėlė, ar dangus nakčiai audrą ruošė. Silpnas vėjas sušnabždėjo dešinėje ežero pakrantėje, staiga pasikėlė arčiau, pažadino bemiegančias nendrės ir ramų ilankos paviršių nuklojo smulkiomis raukšlėmis.

Susiūbavo ežero pakraštyje bangų pagauta vieniša valtis. Sugirgždėjo irklai, sušnarėjo pakrantės smėlis, ir vėl viskas nurimo. Netoli valties, plačią miilnę ant pečių užsimetęs, gulėjo ilgoje smilgų žolėje jauniausias Dumbrio sūnus Gustis. Šalia jo pakrūmėje, alksnių šakomis apmestas, slėpėsi tinklas. Netrukus kažkas nakties tamsoje sušvilpė. Gustis pašoko ir skubiai pakartojo sutartą ženklą. Dešiniau iš krūmų išsmuko vyresnysis brolis Petras.

— Ar jau tinklas čia? — tyliai pasiteiravo atėjusis.

— Seniai! Maišai, virvės ir atsarginiai irklai valtyje, tinklas pakrūmėje, — paaiškino Gustis.

Kurį laiką abu tylėjo. Broliai vėl sugulė aukštoje žolėje, kažko laukdami.

— Ar tu nebijai audros? — paklausė Petras, pirštu rodydamas pietinio dangaus pusėn.

— Ne, — atsiliepė grieztas jauniausiojo balsas, — apie tai nė kalbėt nenoriu... Tik kur taip ilgai Antanas užtruko?

Broliai vėl nutilo. Virš galvų sužibo pirmosios vakarinės žvaigždės, kiek toliau į šiaurės pusę, kur toli nuo žemės dar klaidžiojo prošvaisčiai, suspindo Grigo ratai. Čia pat pagriovyje, vos už kelių žingsnių nuo pakrantės sutartine kvarkė varlės ir beveik prie pat ausies čirškė griežlė.

Netrukus nendrynuose pasigirdo tylus irklų šnekėjimas. Broliai, atsargiai pakėle nuo žemės galvas, pamatė įlankon išneriant ilgą valtį, vieno vyro valdomą. Kai valtis čiuožtelėjo smėlėton pakrantėn šalia pirmosios, broliai pakilo žolėje ir prisiartino prie naujai pasirodžiusio.

— Viskas tvarkoje? — paklausė pirmasis.

— Taip, galime plaukti, — atsiliepė storas, kaip būbnas, vyriausiojo brolio balsas, — Ligi pat upės nieko nematyti, ir valtį radau senoje vietoje...

Dabar broliai skubiai sumetė tinklą valtin, parinkę pakrantėje, įritino keletą didesnių akmenų Gusčio valties užpakalinėn dalin, kad ši, audrai kilus, nesiblaškytų bangose, ir, smagiai pasistūmėję nuo kranto, leidosi ežeran pirmam šią vasarą laimikiui.

Ilgą laiką abi valtys plaukė drauge. Tik kai pakrančiu nendrynai susiliejo su pilka laukų ir miškų juosta, Gusčio valtis atsiskyrė nuo pirmosios ir pamažu nuplaukė vakarų kryptimi.

Tuo tarpu juodas dangaus lopas kas minutę kėlėsi vis aukščiau, o su juo drauge vis stipresnis vėjas pradėjo dūkti ežere. Tamsiuose debesyse užgeso pirmosios žvaigždės, tolumoje švistelėjo ilgas žaibas, ir po keliolikos sekundžių lėtai nusikosėjo griaustinis. Nustebo broliai taip staiga prisiartinusia audra, atidžiai pasižiūrėjo ton pusėn ir skubiai pradėjo leisti tinklą. Tik Gusčio valtis ramiai slinko į vakarus, už keliasdešimt metrų plaukė išsirikiavusios viena paskui kitą plačios medinės plūdės. Kai visas tinklas nuskendo ežere, vyresnieji pradėjo irtis pietų kryptimi, darydami lanką į vakarus.

Tinklas buvo sunkus, broliai yrėsi iš visų jėgų, uždusę ir sušilę, stengdamiesi, kiek galima greičiau, varytis priekin. Staiga Petras šūktelėjo sutartą ženklą, ir abi valtys pradėjo plaukti viena prie antros. Suplaukę skubiai įsmeigė kartį ežero dugnan ir pradėjo traukti tinklą.

Vos judėjo vandenyje nuskendęs tinklas, įsmeigta kartis linko, valtys skyrėsi viena nuo antros. Stai pagaliau ir kumeliai. Skubiai broliai pagriebė tinklą už plūdžių ir švininių pasvarų, rinkdami jį valtin. Juo arčiau slinko pažaba, juo meramiau plakė žvejų širdys ir skubiai dirbo jų rankos.

— Sunkus kaip akmuo! — sumurmėjo vyresnysis, persisvėręs per valties kraštą.

— Pilnas žuvies! — nebeiškęsdamas riktelėjo Gustis.

Jau čia pat ir kūlys. Pagriebė visi trys broliai už apačios ir kilstelėjo ji iš vandens, bet staiga vėl paleido gilumon.

— Neiškeliamas! — riktelėjo vyriausias.

— Bandykim dar kartą! — arčiau prislinkdamas siūlė Gustis.

Sukaupę visas jėgas, broliai dar kartą kilstelėjo kūlį, persvėrė per valties kraštą ir įvertė vidun. Kultuvinės karšys, ašriažvyniai ešeriai, lydekos ir nesuvaldomi lynai užplūdo valties dugną. Žiopčiodamos plačiomis žiaunomis, daužydamosi uodegomis į viena kitą ir spurdėdamos į visas šalis didžiulės žuvys bandė išsilaisvinti iš medinių kalėjimo sienų.

— Tai laimikis! — stebėjosi Petras, išvertęs akis. — Niekada dar nebuvau traukęs tokio valksno. Laiminga tavo ranka, Gusti.

— Dar kartą! — riktelėjo jauniausias brolis.

Pakilęs stiprus pietų vėjas daužė valtis į visas puses. Pietuose aptemusią padangę vis dažniau raižė žaibai, ir vis arčiau ir arčiau dundėjo griaustinis. Kai kada iš anos ežero pusės atlėkes išėlęs vėjas pagaudavo abi valtis varytį į šiaurę, ir tada broliai nei irklais, nei kartimis negalėdavo pasipriešinti kilstančiai audrai.

— Ar tu ir dabar nebijai to pasiutusio vėjo, kuris kaip plunksnas mėto mūsų valtis? — paklausė Gustį nustebę broliai.

— Aš varysiuos pavėjui namų link, ir suksimės dešinėn; tada audra mums nebus pavojinga, — rėkė per vėją ir lietų Gustis, ragindamas brolius antram valksnui.

Broliams patiko nauja mintis, ir, linktelėję galvomis, paleido Gusčio valtį pavėjui į tamsią ir audringą naktį. Valtis greitai pati varėsi pirmyn, pulte puolė nuo vienos bangos viršūnės į kitos gilų slėnį, visa apsisemdama vandeniu, ir, vėl išsinėrusi kaip žuvėdra, kopė į naują keterą, verždamosi pirmyn.

Po pusvalandžio žaibų šviesoje jis pamatė nutolusią brolių valtį ir netvarkingai išsiblaškiusias plūdes. Tinklas jau skendėjo abiejų valčių nuotolio viduryje. Dabar Gustis pasisuko dešinėn ir keliais irklų smūgiais pabandė varytis nauja kryptimi. Valtis nejudėjo. Atsispyręs kojomis į prikaltą valties dugne balnelį, jauniausias Dumbrys, visomis jėgomis varydamasis irklais, dar kartą bandė pajudinti tinklą. Nesidavė. Virvė, prie kurios buvo pririštas tinklo kumelis, įsitempė kaip lynas. Dabar Gustis atsistojo valtyje ir, laikydamasis, žaibui švistelėjus, riktelėjo broliams:

— Palaukit! Tinklas įkliuvo!...

Tačiau išėlęs vėjas pagavo skardų Gusčio balsą ir nunešė jį kažkur tolyn, paskandindamas jį bangų triukšme. Dabar Gustis, užgulęs valties galą ir rankomis kabindamasis virvėn, slinko pirmyn prie įkliuvusio tinklo. Visas permirkęs, kiekvienos bangos perliejamas, pametęs kepurę ir pavargęs, kaip šuo, negreit pasiekė kumelį, pagavo pirmą plūdę ir pradėjo ieškot įkliuvusios tinklo vietos. Čia ežeras negalėjo būti gilus, nes toje vietoje renkasi žiemą ir vasarą visi pakrančių žvejai, tikėdamiesi geriausio laimikio. Tad ir tinklas turėjo būti užkliuvęs už išsikišusios kelmo šaknies ar nulaužtos žvejojamos karties.

Prie šeštos plūdės Gustis sustojo. Dar kartą patraukė tinklą aukštyn. Tikrai. Smarkiau patempus, pradėjo irti drikas, kažkas dugne pasijudino. Gustis persisvėrė per valties kraštą, surinkęs driką, pagriebė tinklą už apatinės dalies ir...

Bet staiga atpuolusį iš kairės pusės didžiulė banga ūžtelėjo valties šonan ir nulėkė tolyn. Gustis, nespėjęs nė riktelt, dingo ūžiančiame vandenyje.

Švito rytai. Artinosi nauja diena. Šiaurėje retkarčiais dūsavo griaustinis, silpnas pietų vėjas varė dangum išsidraikiusius debesis. Viduryje ežero, mažų bangų varomos, suposi dvi valtys.

— Tuščias mūsų darbas, brolau! — tarė Dumbrio vyriausias sūnus Antanas. — Nebesužvejosim jo...

Broliai priplaukė arčiau vienas antro, paleido irklus ir pradėjo pamažu traukti tinklą iš vandens. Tinklas be plūdžių kilo iš ežero gelmių purvinas ir pilnas dugno žolių. Jie metė jį valtin, nežiūrėdami, kur ir kaip jis puolė, laužė lauk įsipainiojusias supuvusių medžių šaknis, kratė ir plovė dumblą iš suirusio driko.

Prie pažabos tinklas užkliuvo. Broliai stiprjai timptelėjo kūlį ir pamažu kažką sunkaus pradėjo kelti iš vandens. Iš pradžių išplūdo durpių dumblas, į driką įsikabinęs laikėsi senas pušies kelmas, dar toliau...

— Gustis! Vargšas Gustis! — suriko sutartinai Dumbrio sūnūs, pamatę žolėse ir purve naktį nuskendusįjį.

Jie pažino paskutinį laimiki. Sužvejojo savo jauniausiąjį brolį. Pamažu įkėlė jį valtin. Pilnomis išgąsčio akimis žiūrėjo skenduolis kažkur aukštyn į dangų ir kietai suspaustuose kumščiuose tebelaikė atsirišusią nuo tinklo plūdę.

Pamažu pasuko broliai valtis namo. Pakrantėje, iš kur vakar vakare jie slapta išplaukė žvejoti, pamatė aukšto sulinkusio žmogaus siluetą.

— Tėvas laukia mūsų... — tarė Petras, įspėdamas brolį.

Valtis nuslinko bangomis, veždama senam žvejui audringos nakties laimiki.

Juozas Mikuckis

I Dievuli

Dievuli, daugel rykščių,
Siuntei keleiviui žemės!
Liepsna vulkanų ysčių
Baudei Tu jį neramų.

Ugnies lietum užpylei
Sodomą ir Homorą,
Žaibais ne vieną pilį
Sugriauti Tu panorai!

Mesina ir Pompėja
Suklupo lavos togoj...
Bet žaizdos ten sopėjo
Ugny savų pastogių...

Dievuli, paskutinė,
Skaudžiausia Tavo rykštė,
Kai mirti į tėvynę
Neleidi Tu sugrįžti!

Gabrielius Žemkalnis

LIETUVIAI GESTAPO KALĖJIMUOSE

(Tęsinys)

Pakeliui į Landsbergą

Žandarai mus varo pėsčius į geležinkelio stotį. Eidami per miestą, dairomės, ar negalima būtų nusmukti į kokį skersgatvį ar į kokius vartus, nes mus lydinčių žandarų nėra daug. O mes esam irgi ne visi supančioti, nes neužteko Allensteine tiek grandinių. Bet pabėgti neįmanoma, nes mus saugoja ne aštuoni žandarai, bet visas Allensteinas, visa Vokietija. Sargybiniu yra ir tas šaligatviu einąs su peiliu vaikėzas — hitlerjugendas, ir ta su daržovėm skubanti namo bobelė, ir tas berankis kareivis, kuris turėtų būti jau supratęs nacionalsocializmo idėją...

Pasiekiam stotį, kur ant atsarginių bėgių jau laukia mūsų atskiras vagonas. Pradeda temti, ir žandarai, greit išdaliję mums po dvi margarinu apteptas riekes, užrakina po penkis visus kalinius mažytėse vagono celėse, kuriose du gali sėdėti ir trys stovėti, bet taip susispaudę, kad, keičiant sėdimą vietą, reikia didelių kombinacijų.

Naktį traukinys pajudėjo, ir mes išvažiavom į nežinią. Aišku, kad apie miegą nebuvo nė kalbos. Visa laimė dar, kad nebuvo karšta. Kitoje pusėje vagono esantiems nelaisvės draugams, matyt, atsirado dar užtenkamai jėgų ir iš ten pasigirdo lietuviška daina. Su ja mes ir nepajutome, kaip prašvito ir lenkų koridoriaus saulutė, pradėjo kaitinti mūsų dėžę. Su saule atsirado troškulys, na, aišku, ir alkis, kuris jau buvo pasidaręs pilnateisiu mūsų šeimos nariu. Kaip toli buvo dar mūsų paskyrimo vieta, nežinojom. Iš kažkur per sieną atėjo gandas, kad mus gabena į KZ stovyklą Soldau. Apie šį konclagerį mes jau laisvėje buvome girdėję iš anksčiau ten sėdėjusių lietuvių. Jausmas nelabai malonus, žinant, kad esame paskirti į lenkų ir žydų naikinimo stovyklą. Apie vidudienį traukinys pradeda stoti — Soldau. Juntame, kad mūsų vagoną atkabina ir nustumia į kitus bėgius. Mūsų likimas jau išspręstas.

Ir štai mes jau pakeliui į stovyklą. Truputį svaigsta galva nuo gryno oro, šiek tiek paniojasi nutirpusios kojos. Iš šonų mus apsupę su ištrauktais pistoletais policininkai, kurie mus rėkaudami varo, kaip piemenys galvijų bandą į ganyklą. Miestelis mažutis, ir netrukus pasiekiame tikslą. Vaizdas kitoks, negu mes buvome įpratę. Viskas pagrįsta spygliuotomis vielomis. Kalėjimo prižiūrėtojų irgi nėra, jų vietoje jauni vyrukai SS uniformose, tik ant rankovės juodame rombe sidabrinės raidės — SD. Vėl seni pažįstami! Tiesa, tai nėra tie patys Kauno didvyriai, bet juk jie visi vienodi velnio išperos, galvojame kiekvienas. Su mumis įveda ir lenkus, jų tarpe yra daug moterų, kurios nuo Allensteino važiavo kartu. Iš vieno medinio barako, matyt, sargybų būsto, išeina SS karininkas. Jį nupasakosiu Jono D. žodžiais. Aukštas, liesas tipelis. Nosis ilga, plona, ant galo mėlynas burbulas. Akys išsprogusios, pro prašieptas lūpas kyšo reti dantys. Iš po kreivai užděto „balno" (vok. kariškos kepurės) išlenda keli šviesūs šeriai, turintieji eiti plaukų pareigas. Šis gražuolis apsivilkęs nutriušusiu švarkeliu, „galife" kelnėmis ir rūpestingai nublizgintais auliniais batais (aišku, kad tai kalinių darbas). Viską dar paįvairina prie diržo prikabintas didžiulis valdžios ženklas — pistoletas ir parudavusiuose naguose rūkstanti cigaretė. Matyti iš karto, kad ši kreatūra, jei neužmuša per dieną penkių žmnonių, negali naktį ramiai miegoti...

Viršininkui pasirodžius, tuoj prasidėjo mums jau gerai žinomos komedijos — tikrinimas ir bėgiojimas į kitą pusę kiemo. Mus atskyrė nuo lenkų, ir mes matėm, kaip juos pradėjo tuoj tvarkyti — primušę vieną moterį. Pro mus prabėgo du pajuodę ir labai susysę kaliniai su kažkokia dėže.

Mūsų labai liūdnus pirmuosius įspūdžius nutraukė komanda: „Links — um!" Valio, mes išeinam iš šios baisios stovyklos! Einame gal tik kelis šimtus metrų ir — o išganymas! — pakliuvome į kalėjimą.

Soldau kalėjimas mažutis — jame yra tik apie trisdešimt kalinių. Prižiūrėtojai atrodė tokie malonūs, vos bepasivelką seniai. Pasipainiojo ir kokia tai senutė, matyt, ėjusi hausvaterio ir virėjo pareigas. Vienas prižiūrėtojų jai pasakė, kad paruoštų mums valgyti. Apsidžiaugėm, nes čia jau buvo aiškios perspektyvos pavalgyti, o ir pats kalėjimas atrodė gan simpatiškas. Truputį tik baugino konclagerio artumas. Kalėjimo koridoriuje vyriausias senis nuo mūsų atskyrė kelis kartu buvusius vokiečių kalinius, skėlė į ausį nei už šį, nei už tą agronomui G. ir išreiškė savo pasibiaurėjimą mumis. Esą, mes esame kiaulės, nieko neverti žmonės, nes pardavėm savo tėvynę. Mus visus, aišku, pakars arba nukirs mums galvas, o iš viso, mes esame tik trąša pagerinti III Reicho žemei. Šia jo trumpą, bet turininga kalbą lydėjo tyškančios pro lūpas seilės ir rankų gestai, kurie rodė, kokioje vietoje mūsų galvos bus atskirtos nuo nuodėmingų kūnų.

Netrukus mus suvarė į dvi celes ir tuoj atnešė dienos davinį. Maždaug svaras duonos, apie 30 g margarino ir gabaliukas dešros. Milžiniška porcija, kokios mes tikrai nesitikėjome. Atnešė ir kavos, bet ji buvo labai karšta, o čia jau atėjęs prižiūrėtojas liepė išeiti lauk. Vos spėjau perpiauti duoną su vieninteliu visų turimu peiliu ir margariną užtepti pirštu.

Vėl tas pats vagonas, tik šį kartą sėdim trise. Mat, iki čia kartu važiavusieji lenkai buvo paliktį mirčiai stovykloje, o mus vežė toliau, kad galėtų iškilmingiau sulikviduoti! Vidunaktį pasiekiame Thorną. Naktis tamsi, užtemdymas, žandarų nedaug, mus veda keliu, kurio viena pusė apaugusi krūmais, medžiais ir eina žemyn iki Vyslos. Idealios sąlygos bėgimui, o be to, juk čia dar nėra tikroji Vokietija. Bet... visa bėda tas „bet". O taį yra šunes, kurie lydi mus kartu su žandarais. Specialiai išmokytas policijos šuo tave tuoj sugaus geriau už bet kokį policininką. Einame per didelį išsprogdintą Vyslos tiltą. Kažkas tyliai klausia: „Kažin ką duos mums valgyti?" „Žirnienės su kumpiu", atsako vienas iš humorą mėgusiu, ir mes nakties tyloje pasiekiame spygliuotas vielas ir barakus.

Mus įveda į didelį baraką. Abiejose koridoriaus pusėse yra pereinamosios kameros, ant kurių durų užrašyta paskyrimo vieta. Mus įveda į tą, ant kurios durų užrašyta Posen. Visi nesutelpame, tad dalį išskirsto kitur, nes į Poznanę vis tiek ne mes vieni turėjome važiuoti. Tamsoje vos susigraibom ir, nutarę, kad žirnienės su kumpiu vis tiek negausim, išgeriame kameroje esantį vandenį, o aš dar, dėl viso ko, „susiorganizuoju" sau į nosinę iš kažkur pasitaikiusį druskos gabalą. Ką gali žinoti, kur jis pravers. Ant narų visi vos išsitenkame sugulti. Guliu ant pačios briaunos, bet man labai karšta, nes iš viso kameroje tvanku — mažutis vos praviras langelis neįstengia gerai vėdinti. Nutariu nusirengti. Akys jau limpa, bet staiga kojų niežėjimas priverčia vėl atsimerkti. Suduodu delnu į vieną iš niežinčiųjų vietų ir delną pauostau. Blakės. Greit keliuosi, išpurtau po galva buvusias kelnes, apsimaunu jas ir sukišu galus į kojines. Marškinius irgi susagstau, kiek galėdamas. Dabar vienintelė mintis — kuo greičiau užmigti, o kai miegosiu, tai ir blakių nebejusiu. Prasideda lenktynės tarp nuovargio ir blakių. Vis dėlto pirmasis įveikia, ir aš porai valandų užmiegu.

Ryte mus pažadina moteriški balsai. Gretimoje kameroje, už plonos lentų sienos, sėdi moterys ir kalbasi apie... tortus. Kaip kokį tortą reikia kepti, kaip daryti šokoladinį kremą, kaip gretinin ir t. t. Gerai, kad žmonės nenustoja kalėjime sąmojo. Jis labai daug padeda morališkai išsilaikyti.

Pokalbį apie Olimpo dievų valgius nutraukia karštas vanduo ir riekutė duonos, ergo pusryčiai.

Po pusryčių mus perkelia į kitą kamerą, iš kurios per skylę susisiekiame su kitais lietuviais. Čia pasitaiko ir ne iš mūsų bylos vienas, sėdįs jau porą metų. Vežamas buvo irgi į ten pat — Poznanę, kur visi turėjome laukti transporto į Landsbergą W.

Pietus davė, palyginti, neblogus, tik jau labai maža, nebuvo nė ½ litro. Šaukštų nedavė, sriuba buvo beveik verdanti, o čia mes jau išgirdom vėl atrakinėjant kameras ir varant kalinius į tolimesnę kelionę. Visi net nespėjom išgerti, o kurie ir spėjom, tai išplikinom sau burnas, kai atidarė ir šušuko: „Alle raus!"

Prie pereinamosios stovyklos orą, lyg ant kranto išmestos iš vandens žuvys. Netrukus pasidarome visai šlapi ir iki pusės išsirengiame. Prieš vagoną už tvorelės matome vaiką, kuris pardavinėja laikraščius: Lango kamputis yra išmuštas, ir mes kombinuojame pro jį prisišaukti vaiką ir nusipirkti laikraštį, bet vaikas krato galvą. Jis, matyt, jaučiasi esąs kaip zoologijos sode prieš pikčiausių žvėrių narvą, prie kurio negalima prieiti arčiau negu barjeras. Mes laikraščio negaunam.

(Bus daugiau)

Iš lietuvių tautodailės (buv. Schongau parodą)
V. Rasiūno nuotr.

Latviu scenos menas įstremime

Latvių aktoriai Vokietijoj yra susiorganizavę į du didelius ansamblius. Vienas iš jų yra Esslingene (Württemberg), kur yra įsikūrusi didelė, apie 6000 latvių, pabėgėlių kolonija. Šiame teatre dirba žinomi scenos menininkai: Nacionalinio Teatro režisierius ir aktorius Janis Lejinš (taip pat dramos rašytojas) ir Dailės Teatro režisierius ir aktorius Karlis Veics. Kaip dekoratorius čia dirba Latvijos Mokslo Akademijos rektorius ir scenos dekoracijų klasės vedėjas prof. Janis Kuga, kuris šioj srity turi 40 metų praktikos. Iš garsesnių aktorių čia yra primadona Lilija Štengele, Karlis Lazdinš, Irma Graudina, Reinis Birzgalis... rygiečiams gerai pažįstami ir mieli vardai. Teatras darbą pradėjo latvių klasiko Janio Rainio drama „Pūsk, vėjeli", kuris Esslingene jau 20 kartų pastatytas. Reikia pažymėti, kad pačių pastatyta scena ir salė nėra didelė: telpa tik 300 žiūrovų, o į Esslingeno teatrą ateina publika ir iš toliau. Taip pat su dideliu pasisekimu pastatyta Rudolfo Blaumanio tragedija „Dingęs sūnus" ir to pačio autoriaus komedija „Silmačių siuvėjų dienos". Be to, menininkai yra suruošę Esslingene ir visoj amerikiečių zonoj eilę rečitalių.

Kitas didelis latvių teatras yra Meerbecke, anglų zonoj. Jam vadovauja buv. Nacionalinio Teatro direktoriai Janis Zarinš, taip pat žinomas ir kaip režisierius, ir Julijs Roze, Rygoj dirbęs taip pat kaip dramaturgas ir rašytojas. Ten taip pat gyvena Janis Saberts iš Nacionalinio Teatro, Alma Maca iš Dailės Teatro, Nac. Teatro chormeisteris Karlis Lietinš su žmona, Nac. T. artistė Milda Zilava ir k. Šis teatras yra įrengtas kelionėms, jis turi pervežamas dekoracijas ir sceną. Savo reperture jis turi daugelį Blaumanio ir Martino Ziverto-Blaumanio dramų; teatras yra taip pat buvęs Lübecke.

Didelių meninių ir pedagoginių laimėjimų yra pasiekęs buv. režisierius Valdemars Puce Blombergе, anglų zonoj, kur jis iš stovyklos entuziastų sukūrė stiprų ansamblį ir išugdė gerus scenos darbininkus, apšvietėjus, komponistus ir tt. Vokiečių sporto halėj pastatyta didžiulė scena, apšvietimas duoda fantastiškiausius efektus taip, kad pastatymai labai primena tikrus Rygos didelių scenų pastatymus. Daug dirba kompozitorius Valdemars Ozolinš, duodamas kai kuriems pastatymams iki 60 naujų dainų bei muzikos numerių. Pastatyta Rainio tragedija „Dauguva", Ziverto „Galia" (iš lietuvių istorijos; paliečiama Mindaugo tragedijos problema) ir k. Reikia pažymėti, kad V. Puce taip pat yra žinomas kaip filmų režisierius. Paskutiniu laiku Blombergo teatre taip pat dirba kompozitorius Janis Norvilis.

Tas pats Puce yra vienas iš Oldenburgo latvių operos steigėjų. Opera pradėjo darbą birželio mėn. su P. Mascagni „Pajacais". Jai vadovauja Latvijos konservatorijos docentas A. Skulte ir Nacionalinės Operos scenos meisteris Janis Auminš. Opera duoda spektaklius latvių pabėgėliams bei anglų okupacinei kariuomenei. Jos reikalams anglai yra davę keletą namų Oldenburge. Scena įrengta vienoj didelėj viešbučio salėj. Kaip primadona dirba Paula Brivkalne; į ansamblį įeina daugelis Nac. Operos baleto žymių jėgų ir Liepojos operos solistų.

Würzburge taip pat veikia stipri entuziastų grupė, vadovaujama aktorės Lilijos Salnos. Jiems daug padeda Nac. Operos vyr. dekoratorius Peteris Rozlaps. Šis teatras aptarnauja Würzburgo latvių tris stovyklas, kuriose gyvena apie 4000 pabėgėlių.

Kai kurie teatralai gyvena Austrijoj, pav., latvių geriausias baritonas Adolfs Kaktinš. Žymusis scenos tapytojas prof. Ludolfs Liberts gyvena Esslingene, kur dirba atsidavęs tik tapybai. Į Švediją per jūrą 1944 m. pateko tenoras Mariss Vetra, kuris dabar dainuoja švedų radiofone. Į JAV išvyko operos solistas prof. Viktors Štots.

A. B.

LIETUVIAI VOKIETIJOJ

V. RATO DAILĖS STUDIJOS KLAUSYTOJŲ PARODA

Pereitų metų rudenį dail. V. Ratas subūrė apie save keliolika asmenų, norinčių lavintis dailės darbuose. Dažnai ilgais žiemos vakarais pro apšviestus pradžios mokyklos langus galima buvo pastebėti būrelį žmonių prie balto popieriaus lakštų. Mokymo darbas vyko sunkiai. Stigo popieriaus, tušo, dažų, modelių. Tik pasiryžimas, jaunatviškas užsidegimas padėjo kliūtis nugalėti. Taip praėjo pirmieji mokslo metai, ir jau yra pateikti visuomenei spręsti darbo rezultatai — dailės paroda.

Paroda patalpinta trijuose kambariuose. Viename išdėstyti išimtinai studijos metu atlikti darbai. Daugiausia tai portretai — galvos studijos. Yra keletas perspektyvai ir šešėlių pajautimui lavinti darbų. Studijos klausytojai nusiskundė negavę tinkamų modelių — pozuotojų, nors ir už gerą atlyginimą. Tiesa, portretuose daugiausia matome vien studijos klausytojų veidus. Visiškai stinga charakteringų senių tipų, taip dėkingų pradedančio pieštukui. Patalpų ankštumas neleido išstatyti daugiau tiesiogiai studijoje atliktų darbų. Todėl nelengva objektyviai įvertinti studijoje vartojamo darbo metodo ir sistemos. Iš čia esamų portretų išsiskiria Veselausko, Šermukšnio, Baltrimo, Mikailaitės ir Žemaitienės darbai.

Žymiai daugiau vietos skirta laisvos kūrybos ir kompozicijos darbams, atliktiems laisvalaikio metu. Čia gražiai pasireiškia kiekvieno klausytojo individualumas. Daug darbų išstatęs Baltrimas pasirodo jau nusistovėjęs, save radęs asmuo. Jis didelis gamtos mėgėjas, išstatęs daugiausia peizažus. Jo darbai dvelkia ramumu, spalvų švelnumu. Ar pieštuku, ar akvarele atlikti, gamtos reginiai pasižymi subtilumu, išbaigimu. Gerą įspūdį palieka jo „Ronžos žiotys" ir kiti paveikslai. Tai ne jaunuolio mokinio, bet subrendusio asmens darbai. Jis ir buvo uoliausias studijos lankytojas.

Jau kitokis yra Šermukšnis, išstatęs labai daug šaržų iš vietos stovyklos gyvenimo ir kelis grafikos darbus. Tai jaunas, daug lakios vaizduotės turįs ieškotojas. Jo šaržai linkę į tematiką, sudėtingą kompoziciją. Dėl tos priežasties daug kur nukenčia priešinio tikslumas. Charakteringas yra jo „Raudonasis slibinas". Tai neabejotinai daug žadumų turįs jaunuolis, tik trūksta technikos.

Buračas (junioras) dar blaškosi, nenusistovi. Jo kiekvienas paveikslas kitokis. Bet jau aiškiai matyti stiprus palinkimas į skulptūrą, ir tik tuo keliu patartina jam eiti. Jis vienintelis išstatęs du medžio drožinius — „Laisvės stovyla" ir „Mergelė prie kryžiaus".

Labai originali Mikailaitė, išstačiusi daugiausia lietos akvarelės darbus. Geriau yra nusisekę gamtos vaizdai, nors kai kur jie yra mažai užbaigti. Tai ypač ryšku atliktuose figūriniuose kontūruose.

Vėliausiai į studiją įstojęs Baukus išstatė daugiausia gamtos vaizdus, porą afišų ir kitus darbus. Jis, galima spėti, linkęs į dekoratyvizmą, bet dar šlubuoja perspektyvoje.

Apskritai, paroda daro gerą įspūdį, ypač turint galvoj sunkias darbo sąlygas. Dailininko V. Rato sumanytoji studija save pilnai pateisino. Du klausytojai, Šermukšnis ir Buračas, yra priimti tęsti studijas — vienas Stuttgarto dailės akademijoje, antras Freiburgo dailės institute.

Studija nesiribojo vien darbu patalpose, bet kartu sekė ir plačiau meno gyvenimą: organizuotai aplankyta senųjų meisterių paroda Wiesbadene, Münchene, dailės paroda Augsburge. Parodose studijos lankytojų dėmesys buvo kreipiamas į kūrinių kompoziciją, techniką, faktūrą, piešinį ir t. t.

Studijų klausytojai, dail. V. Ratui vadovaujant, pagamino dekoracijas vasario 16 minėjimui, Dariaus ir Girėno mirties sūkaktuvių minėjimui ir kitais atvejais. Ypatingai pabrėžtinas studijos klausytojų prisidėjimas Šongau parodą rengiant. Čia teko visiems apie savaitę laiko ištisomis dienomis (ir naktimis!) stipriai padirbėti.

Teko patirti, kad dail. V. Ratas žada studiją plėsti ir skelbti naujų mokinių priėmimą. Sėkmės!

J. Tamaitis

Dariaus ir Girėno minėjimas Augsburge

Š. m. liepos mėn. 17 d. iniciatorių grupė, pritariant vietiniam komitetui, surengė Atlanto nugalėtojų Stepo Dariaus ir Stasio Girėno minėjimą.

Hochfeldo bažnyčioje įvyko gedulingos pamaldos ir prie išdekoruoto katafalko atgiedotas Liberum. Pamaldas laikė kun. kapel. V. Zakarauskas. Pamaldų metu bažnyčioje giedojo solistai J. Šeštakauskienė ir A. Paukštys. Solistams vargonais pritarė komp. J. Kačinskas, ir grojo kolonijos dūdų orkestras, vadovaujamas R. Andersono.

Vakare kolonijos salėje įvyko minėjimas. J. Tumavičius skaitė turiningą paskaitą. Paskaitai pasibaigus, dramos aktoriai Brinka, Žukauskas, Pukelevičiūtė ir Medelis paskaitė S. Dariaus ir S. Girėno testamentą ir padeklamavo didvyrių garbei sukurtus eilėraščius.

Minėjimas baigtas komp. J. Kačinsko vadovaujamo choro koncertu.

Dail J. Mackevičiaus kūrinių paroda

Tübingeno UNRRAos vadovybei pasiūlius, dail. J. Mackevičius šio mėnesio gale Tübingene atidaro savo darbų parodą. J. Mackevičiui parodos ruošoje talkininkauja Br. Murinas, kuris numato parodoje išstatyti keliolika grafikos darbų. Paroda Tübingene bus atdara apie 10 dienų. Vėliau ji numatoma perkelti į Konstanzą ir į Ravensburgą. Šiose vietovėse, kaip teko patirti, J. Mackevičiui ir Br. Murinui numato talkininkauti su savo darbais Ad. Varnas, Ad. Staneika, Ad. Vaičaitis, J. Firinauskas, J. Petraitis, V. Krivickas ir kiti šiose apylinkėse gyveną dailininkai.

V. R.

Kreßbronnas (Bodensee). — Neseniai lietuvių kolonija išleido pirmąją šoferių-mechanikų laidą, kurią baigė 23 kursantai. Gražiai išpuoštoje salėje, dekoruotoje aliantų ir lietuvių tautinėmis vėliavomis, susirinko kursantai, jų artimieji ir kviestiniai svečiai. UNRRAos direktorius J. Grenez sveikino baigusius, įteikdamas kartu su baigimo pažymėjimais dovanų. Kursantai, reikšdami padėką UNRRAos pareigūnams, direkt. J. Grenez, vicedirekt. Borgia ir kursų vadovui dipl. inž. Pikčilingini įteikė Telesforo Valiaus medžio vaižinius.

Kolonija nedidelė, bet veikli, ir kultūrinis gyvenimas gyvas. Komitetui vadovauja S. Liepas.

B. Rovė

Sportas

Red. V. Gerulaitis

Augsburgo Hochfeldas-Haunstettenas 6:4

Be pirmosios mūsų futbolo komandos, buvo suorganizuoti du nauji „reprezentaciniai" vienetai, atstovaują ne tikrąjį mūsų futbolo žaidimą, bet senių, kitaip tariant, archyvo, arba kaip vokiečiai vadina, „alte Herzen", o anglai „old boys".

Rungtynės turėjo visiškai priešingą uždavinį mūsų įprastoms matyti rungtynėms. Būtent, atpalaiduoti žiūrovų nervų įtempimą juoko vertais rungtynių momentais, nesiveržiant prie laimėjimo, ir išbandyti kondicinį pajėgumą tų, kurie drįso save vadinti futbolininkais prieš dešimtį ir gal daugiau metų. Tik gaila, kad tai nebuvo tinkamai suprasta. Ir haunstetteniškiai, vietoj archyvo, atsiuntė jaunų komandą vos su keliais archyviniais papildymais. Tai ir sugriovė „pasiryžusių" kovoti archyvinių žaidėjų moralę. Visai suprantama, kad nebuvo jokios prasmės kpt. Petrauskui bėgioti paskui Buroką, arba adv. Pivoriūnui paskui Banelį. Panašus likimas buvo ir visos eilės kitų.

Lygiai, kaip karys, nugalėjęs beginklį priešą, negali susilaukti garbės pripažinimo, taip haunstetteniškiai negali džiaugtis nugalėję Hochfeldą santykiu 6:4. Tiesa, antrame kėlinyje ir Hochfeldas papildė komandą jaunesniais, kas ir išgelbėjo nuo katastrofingai aukšto pralaimėjimo. Ateityje norėtųsi pamatyti tikruosius archyvo atstovus.

Münchene DP lengvosios atletikos pirmenybės

Lengvosios atletikos pirmenybėse Münchene, be kitų tautybių sportininkų, dalyvavo ir lietuviai. Nors skaičiumi ir negausūs buvo, tačiau išplėšė visą eilę pirmųjų vietų. Jau 1.550 m bėgime abi pirmąsias vietas užkariavo lietuviai. Petrauskas su pasekme 4:39,8 ir Kiaunė 4:46; gi trečiasis varžovas Pisuor pasiekė finišą su pasekme 4:52. Dar ryškesnės pergalės pasiekė Saldaitis (Augsburgas) 5.000 m bėgime su pasekme 17:4,2, kur likusieji du varžovai finišą pasiekė tik su „mažu" (vienos minutės) pavėlavimu.

Kaip bėgikai buvo nepavejami, taip šuolininkai nepasiekiami. Ir čia pat Kernius vainikavosi triguba pergale. Į aukštį be konkurencijos pasiekė 1,71 m ribą, į tolį 6,60 m ir trišuolyje 10,02 m.

Kitos techniškos pasekmės:

100 m.: 1. Kupčinsky 11,8 sek.

200 m.: 1. Kupčinsky 24,8 sek., 2. Hnatkowski 25,1 sek., 3. Rimkus 26,1 sek.

400 m.: 1. Teteris 53,6 sek., 2. Papian 59,3 sek., 3. Ozolinš 61,1 sek.

800 m.: 1. Teteris 2:2, 2. Petrauskas 2:14,3, 3. Kiaunė 2:14,4.

1.500 m.: 1. Petrauskas 4:39,8, 2. Kiaunė 4:46, 3. Pisuor 4:52.

5.000 m.: 1. Saldaitis 17:4,2. 2. Pisuor 18:19,8, 3. Oprija 18:47,8.

4×100 m.: 1. Klubas K.L.K. su pasekme 48,5, 2. „Gintaras" su pasekme 49,3.

Šuolis į aukštį: 1. Kernius 1,71 m., 2. Zarinš 1,66 m.

Šuolis į tolį: 1. Kernius 6,60 m., 2. Peteris 6,03, m., 3. Kupčinski 5,98 m.

Trišuolis: 1. Kernius 12,02 m., 2. Kupčinski 11,72, 3. Zarinš 11,63 m.

Disko metimas: 1. Knuth 37,55 m., 2. Mykilnile 33,82 m., 3. Stetinin 33 m.

Rutulys: 1. Mykilnile 11,76 m., 2. Knuth 11,69 m., 3. Kernius 11,10 m.

„A" klasės stalo teniso varžybos

Augsburgo-Hochfeldo stovykloje buvo pravestos stalo teniso varžybos. Dalyvavo 16 žaidėjų. Staigmenoms išvengti buvo pasirinkta dviejų minusų sistema, o „formai" atgauti buvo žaidžiama dvi dienas. Deja, ir toks varžybų suplanavimas nieko nepadėjo!

Burtus ištraukus, viršutinė varžybų pusė pranašavo kietas kovas, tuo tarpu antrojoj schemos pusėje šypsojosi nesunkių kovų kelias iki pat pusfinalio. Jau pirmą varžybų dieną pabirusios „staigmenos" įvedėjo „neformon" patekusius žaidėjus iki paties finalo arba negailestingai braukė jiems antrą minusą. Štai kelios tokių partijų: Abramavičius pritrūkęs kantrybės smuko kairėn prieš baisųjį „žmindą". Baroną, o Nakutavičius laimėjęs prieš Krygerį apdovanojo minusu varžybų favoritą Severiną..

Kairėj schemos pusėj vyko ne geresni dalykai. Veroneckas be žaidimo pateko į kvartfinalį, kaip tuo tarpu jo priešininko vietai užimti susikovė Baronas-Abramavičius ir jų laukė Severinas. Abramavičiui revanšas prieš Baroną pavyko, o nesėkmės lydimas Severinas turėjo nusileisti Abramavičiui.

Finale susitiko Saldaitis su Abramavičium pusfinalį abu laimėję prieš Nakutavičių. Trijų setų kovoje 12:21; 21:18; 21:19 laimėjo Saldaitis.

Allmenfelde, apsigyvenus krepšininkui Art. Andruliui, sportas pasuko naują vagą. Įkurta Pilėnų Kunig. Margio vardu sporto klubas, sudaryta krepšinio, futbolo, dviratininkų, plaukikų (Reinas už 3 km.) ir lengvosios atletikos komandos. Nepraėjus mėnesiui laiko suruošta sporto šventė, kur vietinės mūsų pajėgos sėkmingai grūmėsi su estais ir vokiečiais. Ypač mūsiškiai gražiai sumalė krepšinyje estus.

Andruliui pasikvietus dar du brolius su Varkala, liepos 7 d. susitiko su amerikiečių rinktine 56:31 rezultatu mūsų naudai. Amerikiečių kapitonas labai stebėjosi, iš kur mūsiškiai krepšininkai įgavo puikią techniką, ir būtinai pasišovė sužaisti revanšą. Atseit, atsilošti.

Liepos 11 d. amerikiečiai susitiprinę savo komandą dviem naujais žaidėjais, atvykę kartu atsivežė ir orkestrą, kuris davė tremtiniams koncertą. Krepšinio rungtynės buvo judrios. Šį kartą mūsiškiai divizijos rinktinei davė 62:31. Taškus pelnė: Varkala — 26; Andrulis III — 17; Andrulis II — 8; V. Krasauskas — 6; ir Andrulis I — 5.

Amerikiečių rinktinė už puikų mūsų krepšininkų žaidimą dovanojo 3 kamuolius, o vaikučiams — maišą saldainių.

Č. S-kas

Hann. Mündeno studentų miškininkų pėnketukas liepos 10-11 d. d. sumušė stalo teniso varžybose vietos lenkų rinktinę rezultatu 16:9. Taškus pelnė: J. Panka — 5, J. Genys — 4, G. Kutkevičius — 4, ir J. Miglinas — 3.

Jg.

„Žiburių" 19 ir 20 Nr. prof. M. Biržiškos straipsniui „Dr. Germantas" gauta pataisymų—papildymų.

Autorius rašo: —, Savo str. esu pažymėjęs, jog tarėjai Germantas ir Mackevičius neskaitę universitete paskaitų, bet pasirodo, kad tar. Mackevičius atvažiuodamas iš Kauno dėstė.

Toliau — Esu nurodęs, jog prieš universitetą uždarant universitete lankęsis prof. Schreinert, lydimas komisaro pavaduotojo (čia pridursiu—Laknerio). Prof. Schr. sakosi prieš dr. Germantą suimant Vilniuje nesilankęs, tad būsiu čia kurio apsirikusio vilniečio (prof. Vlado Jurgučio) suklaidintas. Tačiau ir tuomet, ir straipsnį rašydamas nė kiek neabejojau, jog prof. Schreinert nieko bendra su dr. Germanto ir profesorių suėmimais neturėjo.

PADĖKA

Visą mėnesį trukusi Šongau parodą — šventė pasibaigė. Šis didžiulis darbas pareikalavo didelių pastangų ir pasišventimo. Šongau lietuvių komitetas reiškia viešą padėką visiems, kurie daugiausia prisidėjo prie šventės surengimo ir pravedimo.

Parodos organizatoriams ir surengėjams: dailininkams V. Petraičiui, E. Krasauskui, V. Dobužinskui ir Vilimui, Münchene Apygardos Komitetui, Kempteno Apylinkės Komitetui (ypač p. Pabedinskui ir Tautvilui), p. K. Česnienei, Jeron. Kačinskui ir Kl. Praleikai, Z. Puzinauskui, Al. Koženiauskui, A. Diržiui, p. Leskaičiui, dailininkams Janušui, Valeškai, Ratui ir Rūkštelei.

Ansambliams, chorams, šokėjams, sportininkų komandoms: Stepo Sodelkos ansambliui (Wiesbadenas), Budriūno (Šeinfeldas), Armono (Kemptenas), Jeron. Kačinsko (Augsburgas), Juliaus Starkos (Dillingenas), Jeroškeo Kvartetui, Memmingeno taut. šokių šokėjų grupei, Šarūno krepšinio komandai (Kemptenas), Augsburgo futbolo komandai, Dillingeno vyrų ir moterų tinklinio komandoms, stalo tenisininkams Braslauskui, Garunkščiui ir Paškauskui.

Solistams vokalistams ir instrumentalistams: A. Dambrauskaitei, V. Jonuškaitei-Zaunienei, St. Liepai, St. Baranauskui, Bičkienei, Krištolaitytei, Rūkštelienei, Šeštakauskienei, Danutei Nasvytytei, Ambrozaičiui, Z. Nomeikai, Iz. Vasyliūnui, Al. Mrozinskui, Gabrijolui, Sauliui, Matiukui.

Gausiai parėmusiems parodą eksponatais: V. Jonuškaitei-Zaunienei, A. Puskepalaičiui, prof. Kolupailai, Br. Kvikliui, p. Ružancovui, dailininkams Janušui, Kulyječiui, Petraičiui, Vilimui, Jonynui, Krasauskui, Ratui, Staneikai, Varnui, Kempteno, Münchено, Würzburgo, Augsburgo ir Elchstätto visuomenei, V. Šulaičio leidyklai ir Braunschweigo lietuviškai leidyklai.

Materialiai parėmusiems parodą: Wiesbadeno ansambliui, Dillingeno styg. kvartetui, Kempteno visuomenei, ypač p. Arcišauskui.

Tegul bus mums atleista, kad liko nesuminėta dar didelė eilė kuklių darbininkų, savo darbu prisidėjusių prie šventės — parodos surengimo ir pravedimo. Pirmoj eilėj tektų paminėti visus sveikus Šongau apylinkės lietuvius, kurie prieš parodą, parodos metu ir po rodai pasibaigus buvo įtraukti į nuolatinį darbą ir net turėjo atsisakyti savo maisto dalies. Visiems tariame ačiū!

Šongau Apylinkės Komitetas

Ponią **A. Šatienę** ir **Donatą Šatą** didžiausiame skausme, mirus jų mylimam vyrui ir tėvui, nuoširdžiai ir giliai užjaučiame.

Kazimieras ir Valerija Aukštikalniai

SKELBIMAS

Rugpiūčio mėn. 15 d. š. m. išėina spausdinta antroji pagerinta laida inž. V. Miniuko „Automobilis". Knygos formatas 150×210 mm, apie 200 psl. Iliustruota 320 paveikslais.

Norintieji iš anksto knygą užsisakyti prašomi kreiptis šiuo adresu: Rosenheim, Schillingsweg 1, V. Miniukas.

PRANEŠIMAS KUNIGAMS

Pranešame Gerb. Dekanams ir Klebonams, kad jau atspausdintos metrikų knygos. Nuo rugpiūčio mėn. 5 d. šias knygas galima atsiimti.

Kun. Juozevičius
Augsburg-Hochfeld
Bauernfeindstr. 10

Iš lietuvių gyvenimo

Pitsburge sudarytas komitetas tremtiniams gelbėti

Gegužės mėn pabaigoje Pitsburge susitvėrė Lietuvių Tremtinių Gelbėjimo Komitetas, kurio svarbiausias tikslas yra organizuoti perkėlimą Amerikon lietuvių tremtinių, kurie išblaškyti gyvena Europoje ir neturi vilties grįžti į tėvynę. Komitetas padės patarimais visiems tautiečiams, kurie norės savo gimines, pažįstamus ar našlaičius parsikviesti į Ameriką. Komitetas taip pat savo vardu organizuos žymesnių Lietuvos veikėjų perkėlimą Amerikon, kurie lietuviškai veiklai duotų daugiausia naudos. Tam tikslui organizuojamas fondas. Į komiteto valdybą įeina: A. J. Mažeika (pirm.), kun. J. Girdis (vicepirm.), A. Sutkaitytė (ižd.), A. Naujalytė (sekr.), ir nariai - V. Mažeika, S. Aleliūnas, S. Bakūnas, A. Gabaliauskienė, St. Gabaliauskas, J. Grėbliūnas, kun. P. Lunskis, A. Paleckis, B. Pivoriūnas, J. Stilsonas, J. Žilinskas.

Pradžiai komitetas nusistatė suorganizuoti 10 lietuvių tremtinių perkėlima Amerikon. Komiteto adresas toks: „Lietuvių Žinios" 2211 Sarah St., South Side, Pittsburghe, U. S. A.

Į Ameriką atvyko lietuvis jūrų karininkas

Gegužės mėn. į Chicagą atvyko lietuvis jūrų karininkas Juozas Vardauskas. Jūrininkystės mokslus ėjo užsienyje. Šio karo metu Juozas Vardauskas gyveno Prancūzijoje ir kartu su prancūzais dalyvavo pogrindžio veikloje prieš vokiečius. Jis yra daug padėjęs prancūzų partizanams. Kartu su juo pogrindyje veikė ir kitas lietuvis-Vytautas Andžėjauskas-kuri vokiečiai sugavo ir išvežė į baisiąją Buchenwaldės KZ stovyklą.

Iš Lietuvos per Sibirą į Angliją

Anglijoje gyvena ir aviacijoje tarnauja lietuvis lakūnas J. Montvila. 1941 m. birželio mėn. J. Montvila turėjo apleisti Lietuvą ir važiuoti į Sibirą. Laimė J. Montvilos neapleido. Iš Sibiro jis pabėgo ir pasiekė Iraną (Persiją). Iš čia jis pateko į Angliją ir įstojo į aviacijos lakūnų mokyklą, kuri veikė Kanadoje. Baigęs lakūnų mokyklą, J. Montvila dalyvavo Vokietijos bombordavimuose. Po eilės sekmingų žygių, jo lėktuvas buvo numuštas ir lietuvis lakūnas pateko į vokiečių nelaisvę. Sąjungininkai jį išlaisvino kartu su kitais anglų belaisviais, ir jis vėl pasiekė Angliją, kur ir dabar tarnauja aviacijoje.

Kaune buvo didelis potvynis.

Amerikos lietuvių katalikų dienraščio „Draugo" redakciją pasiekė laiškas iš Lietuvos, kuriame rašoma apie nepaprastą šį pavasarį įvykusį Nemuno ir Neries išsiliejimą ir baisų potvynį Kaune.

Laiške rašoma, kad Nemunas ir Neris išsiliejo kovo 24 d. Vanduo apsėmęs apie du trečdalius Kauno ar jo priemiesčių. Apsemtos vietos po vandeniu išbuvusios kelias dienas. Potvynis padaręs labai didelių nuostolių. Žuvę nemažai žmonių ir gyvulių. Tokio didelio potvynio Kaune nėra buvę. Tame pat laiške pranešama, kad Saugirių kaimas, esąs Kurtuvėnų valsč., Šiaulių apskr., karo metu sunaikintas.

Minėtas laiškas iš Kauno išsiųstas balandžio 2 d., o Ameriką pasiekė gegužės 10 d.

Amerikos lietuvių spauda, rašydama apie šio, pavasario patvynį Kaune, pažymi, kad daug nuostolių padaryta teatrui ir kitoms įstaigoms, esančioms Laisvės alėjoj ir jos rajone. Gaunasi įspūdis, kad didelė Laisvės alėjos dalis buvo vandens apsemta, nes smarkiai nukentėję Laisvės alėjos knygynai.

Sunkus kelias siuntiniams pasiekti

New Yorko spauda apie lietuvius

Didysis New Yorko dienraštis „The New York Times" neseniai įsidėjo savo korespondento Vokietijoje pranešimą apie tremtinių gyvenimą prie Berlyno. Berlynan yra uždrausta naujiems gyventojams atsikelti, todėl aplink Berlyną yra susispietę daug pabėgėlių, kurių tarpe nemažai yra lietuvių. Kai kuriose vietose kambariuose gyvena po 40 žmonių. Maitinimosi padėtis bloga. New Yorke išeinąs „Journal American" birželio 24 d. įsidėjo pranešimą apie lietuvių trėmimą Sibiran. Kalbama, kad Utenos ir Marijampolės apskr. gyventojų belikę tik 20%.

Londono lietuvių kreipimasis į Attlee

Londono lietuviai buvo sušaukę naujus susirinkimą, kuriame Lietuvos gelbėjimo reikalu priėmė nutarimą. Priimtasis nutarimas buvo pasiųstas Anglijos ministeriui pirmininkui Attlee. Anglijos vyriausybė prašoma, kad ji imtųsi žygių Lietuvos nepriklausomybei atstatyti.

Amerikos Lietuvių Tarybos pastangos

Amerikos Lietuvių Taryba, kuri nepailstamai budi Lietuvos reikalų sargyboje ir nepraleidžia nė mažiausios progos nepriminusi Lietuvos reikalo Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybei, birželio mėn pabaigoje, kai Amerikos delegacija su užs. reik. min. Byrnes priešakyje vyko į Paryžiaus kėturių konferenciją, vėl raštu kreipėsi į Byrnes ir svarbiausius jo patarėjus Lietuvos gelbėjimo reikalu. Savaitraštis „Amerika" šį ALT kreipimąsi taip aprašo: „Nors Lietuvos klausimas į tos konferencijos darbotvarkę nėra įdėtas, bet dabartinė Lietuvos padėtis yra tokia rūsti, kad Amerikos Lietuvių Taryba ryžosi kreiptis į Valstybės sekretorių Byrnes, prašydama jo pagalbos.

Savo laiške ALT atkreipia Byrnes dėmesį į tai, kad Lietuva yra sovietų okupuota, kad jos žmonės persekiojami ir kad visa lietuvių tauta gali būti išnaikinta, jeigu šitokia padėtis tęsis ilgesnį laiką. ALT prašo, kad JAV atstovas Paryžiaus konferencijoje kartu su kitomis valstybėmis darytų spaudimą į Sovietų Rusijos valdžią, verčiant ją ištraukti iš Lietuvos kariuomenę ir žvalgybą, duoti galimumą pabėgėliams ir tremtiniams sugrįžti, kad Lietuvos žmonės galėtų laisvai išsirinkti savo valdžią ir gyventi kaip nepriklausoma tauta.

Tuo pačiu metu ALT kreipėsi ir į Byrnes artimuosius patarėjus — Amerikos senatorius Connally ir Vandenbergą.

Gražus atsiliepimas apie baltus

Plačiai skaitomas amerikiečių laikraštis „The Sun" antrojoj birželio pusėj įsidėjo gražų straipsnį apie baltus tremtinius. Straipsnis pavadintas „Baltiečiai — galvosūkis UNRRAi". Jį parašė „The Sun" korespondentas Vokietijoje Gault MacGovan. Tame straipsnyje rašoma: „Patriotiškose jų širdyse dega viltis, kad jie kurią dieną atgaus savo nepriklausomybę, kurią buvo laimėję po pirmojo pasaulinio karo ir po šimtmečių priespaudos. Ištrėmime jie dainuoja savo tautines dainas, groja savo gimtąsias melodijas ir muziką o šventadieniais dėvi tautiniais drabužiais, kai vaikinai ir merginos susieina tradiciniams liaudies šokiams.

Tai gražios išvaizdos žmonės — daugelis atrodo vikingų kilmės; dailūs, tvirti vyrai ir grakščios, gerai atrodančios moterys, — ir jie tau kalba apie demokratiją ir keturias laisves. Mokyklose, kurias jie suorganizavo savo mažose bendruomenėse, išblaškytose trijose vakarinėse zonose, jie savo vaikučius moko nustotųjų šalių istorijos, savo tautinių dainų ir išlaiko gyvą bei tvirtą savo meną, literatūrą ir kalbą.

Priešingai kitoms grupėms, aprūpinamoms UNRRA personalo, baltiečiai nenusipelnė „triukšmadarių" vardo. Jų bendruomenės laikomos švarumo pavyzdžiu.

Anot UNRRA Vokietijoje viršininko Ltn. Gen. Sir Frederic Morgan vykdomojo padėjėjo Edvard A. Reich, „baltiečiai sudarytų gerus piliečius kiekvienoje šalyje, kuri jiems prižadėtų prieglobstį ir darbą".

Toliau autorius pažymi, kad seniau baltai laimingai ir patenkintai gyveno savo tėviškėse, kad jie nėra palankūs individualinei emigracijai į kitas šalis ir tikisi visi drauge grįžti namo. Dabar jie atsisakė važiuoti už „geležinės uždangos".

Iš Bimbos kelionės į Lietuvą įspūdžiu

„Laisvėje" Bimba rašo apie įspūdžius, patirtus Lietuvoje.

„Šiandien atėjo pasikalbėti nepaprasta viešnia — M. Grigaitytė-Jasiukaitienė, išgarsėjusi dantų gydytoja Kaune. Ji amerikiečio Pijaus Grigaičio sesuo. Nors jau nebe jauna, bet gražios išvaizdos moteriškė. Jinai atėjo pasiteirauti apie savo brolį, Pijų Grigaitį, ar jis dar gyvas ir sveikas, nes nuo jo negaunanti jokio laiško. Džiaugėsi, kai pasakiau, kad jos brolį pusėtinai gerai pažįstu ir, kiek žinau, yra sveikas ir gyvas. Ji per karą išsilaikiusi savo profesijoj, su vokiečiais nieko bendro neturėjusi.

Po to ji priėjo prie „skundo". Jos brolis kunigas Grigaitis Klaipėdos krašte esąs nuteistas 10 metų kalėti. Už ką? Girdi, okupacijos metu jis buvęs vokiečiams vertėju. Ji žinanti, kad jis jokio kito nusižengimo nepapildęs.

Bet, sakau, kiek man teko patirti, tarybinė valdžia kunigų nepersekioja, visai nekliudo tiems, kurie nebuvo okupacijos metu susidėję su vokiečiais . . . Tačiau, suprantama, jai gaila jo, ir ji norėtų, kad jis greičiausiai už griekus „atpakutavotų" ir iš kalėjimo išeitų" . . .

Čia paminėtas Amerikos lietuvis Pijus Grigaitis, kuri Bimba pasisakė pusėtinai gerai pažįstąs, yra žinomas Amerikos lietuvių socialistų veikėjas, dienraščio „Naujienų" redaktorius, Amerikos Lietuvos Tarybos sekretorius ir nepailstamas kovotojas už Lietuvos išlaisvinimą.

San Paulo kardinolas kviečia tris lietuvius kunigus

San Paulo kardinolas pranešė, kad jis savo arkivyskupijon prims tris lietuvius kunigus tremtinius gyvenančius Vokietijoje ar Austrijoje. San Paulo mieste ir apylinkėse yra didesnis skaičius lietuvių, ten atsikėlusių prieš 20 metų.

---

50 000 DP Vokietijos maistu galėtų maitintis 18 metų

Schongau-Altenstadte buvusioje parodoje estai išstatė įdomią diagramą, pavaizduojančią skaičiais ir piešiniais produktų kiekius, kuriuos vokiečiai 1941 — 44 m. okupacijos metu prievarta prisiplėšė iš estų ir išsigabeno į Vokietiją. Šie skaičiai įdomūs ir mums, lietuviams.

Taigi per 3 okupacijos metus vokiečiai iš Estijos išsigabeno maisto, kuriame kalorijų būta —

753.750.000.000

Skaitant, kad DP Vokietijoje gauna kasdien 2.300 kal. maisto (dabar sumažinta ligi 2.000 kal.) ir padarius apskaičiavimą, išeina, kad už vokiečių išgabentą iš Estijos maistą 50.000 DP turėtų teisę vokiškuoju maistu Vokietijoje maitintis

per 18 metų.

Sumažėjus dabar kalorijų skaičiui, metų skaičius sumažėtų, bet nežymiai.

Įdomios ir smulkios žinios apie išvežtuosius Vokietijon estų maisto produktus. Taigi per 3 okupacijos metus vokiečiai išsigabeno iš Estijos 18.000 tonų sviesto, 30.000 tonų mėsos, 105.000 hl pieno, 170.000 tonų miltų ir 105.000 tonų bulvių.

Maisto kiekiai, kuriuos vokiečiai išgabeno iš Lietuvos per 1941 m. bus, žinoma, dar didesni už čia pateiktuosius. DP lietuvių skaičius Vokietijoje bus taip pat didesnis. Belieka tik apskaičiuoti, kiek metų lietuviai turėtų teisės maitintis vokiškuoju maistu ir, reikalui esant, panaudoti tai kaip argumentą besikalbant su nepatenkintais svetimšalių „ėdrumu" vokiečiais. rg.

— Šilutės valstybinių ūkių darbuotojų suvažiavimo traktoristas Valodia garsiai sušuko: „Partijai ir vyriausybei duonos nepritruks".

— Kaip Vilniaus radijas praneša, „kiekvienas šieno žiupsnelis brangus Lenino-Stalino socializmui sustiprinti Lietuvoje."

Paieškojimai

2952. **Spirikaitis Aleksas,** Oldenburg i. O., Unterm Berg stvykla, ieško tėvų, giminių bei pažįstamų.

2953. **Žukaitis Vincas,** Oldenburg i. O., Unterm Berg stovykla, ieško tėvų, giminių ir pažįstamų.

2954. **Rudaitis Jonas,** Dillingen a. D., Lit. Lager, ieško brolio Rudaičio Kazio.

2955. **Juškevičius Leonas,** Eslarn/Opf., Alte Schule 93, ieško dr. Žalkausko Karolio.

2956. **Žmuidzinaitė Lidija Liudvika** arba žinantieji apie ją prašomi pranešti: Gollmer, Oberlenningen, Krs. Nürtingen, Marktplatz 2.

2957. **Revo Zigmo,** žuvusio nuo bombos Busch fabrike 1945 m., našlė prašo atsilicpti drauge su jos vyru ten buvusius Puzniką Viktorą, Valaitį Stasį, Kazlauską Juozą, Česnavičių Kazį. Rašyti: T. Bernardinui Grausliui, OFM, Piazza, S. Angelo 2, Milano, Italia, arba pranešti Liet. Raud. Kryžiui Tübingene.

2958. **Kirvaitis Jonas** su žmona ir dviem dukterim, Dansk Röde Kors Lejr Nymindegab, pr. Norre Nebel Danmark, ieško sūnų Jono, Aldonso ir Juozo.

2959. **Samuolis Antanas,** Heidelberg, Blumenthialstr. 16, ieško sesers Samuolytės Janinos, Rusino Alberto ir kitų giminių bei pažįstamų.

2960. **Narkevičius Leonas,** Schilde, „Regina Pacis", Belgija, ieško Siraus Fausto, kap. Balzaro Leono, Petrulevičiaus Augustino ir Galvydytės Danutės.

2961. **Mituzas Vladas,** Oldenburg i. O., Donnerschweerstr. „Unterm Berg" Lager 11/5, ieško giminių ir pažįstamų.

2962. **Kisielis Vincas,** Wiesbaden DP Camp 563, ieško brolio Kisieliaus Jurgio.

2963. **Eulenburgienė Ema** su sūnum Ričardu, Kiel, Friedrichsort Camp 40, Brauner Bergstr., ieško vyro Eulenburgo Viliaus.

2964. **Račinskas Jonas,** Kempten, Rottachstr. 15, Lit. Lager, ieško brolio Stasio, gim. 1924 m., ir Prano, gim. 1922 m.

2965. **Merkevičius Viktoras,** Nördlingen, Lit. Lager 2, ieško sūnaus Merkevičiaus Teodoro.

2966. **Majauskas Jonas,** Abs. 1220/Camp 25, DP Assembly Centre, Neumünster, ieško sūnaus Majausko Vlado, giminių ir pažįstamų.

2967. **Keženius Pranas,** Augsburg-Hochfeld, liet. stovykla, Kollmannstr. 5, ieško savo šeimos narių: Petro ir Prano Keženių, Juozo Savicko ir jo žmonos.

2968. **Mačiulis Jonas** su sūnum Vytautu H.Q. 1193rd Labor Supervision Company A.P.C. 168 US. Army, ieško Mačiulienės Stefanijos, Mačiulio Algirdo, Mačiulio Kęstučio, Grikinio Jono su žmona Angele.

2969. **Lelešius Albinas,** Bamberg, DP Camp 3, Moosstr. 121, ieško brolio Lelešiaus Juozo, giminių ir pažįstamų.

2970. **Burnys Vincas,** Bamberg, DP Camp 3, Moosstr. 121, ieško Burbos Liudo, giminių ir pažįstamų.

2971. **Kaminskaitė Julija,** Bayreuth, DP Camp, Wendelhöfen, ieško Kaminsko Jono ir sesers Urbutienės Elžbietos.

2972. **Ržečickaitė-Naučienė Tatjana,** Gundelsheim 16, Krs. Bamberg, ieško Petravičiūtės-Tumaitienės Marytės.

2973. **Ržečickaitė - Tessnovienė Nenija,** Gundelsheim 16, Krs. Bamberg, ieško vyro Tessnovo Henriko.

2974. **Stankevičienė Matilda,** Bayreuth, DP Camp, Wendelhöfen, ieško Bilinsko Mykolo, gyv. Lübecke, žinančio apie jos vyro Stankevičiaus Jono likimą.

2975. **Perminaitė Juzefa,** Bayreuth, DP Camp, Wendelhöfen, ieško motinos Perminienės Rozalijos, sesers Eleonoros, brolio Antano ir kitų giminių bei pažįstamų.

2976. **Alejūnas Kazys,** Bayreuth, DP Camp, Wendelhöfen, ieško brolių Alejūnų Alberto ir Juozo, svainio Skvarcinsko Jono ir kitų giminių bei pažįstamų.

2977. **Suopytė Petrė,** Bayreuth, DP Camp, Wendelhöfen, ieško pusbrolio Matusevičiaus Prano ir kitų giminių.

2978. **Juchnevičius Edmundas,** H.Q. 1193rd Labor Supervision Company A.P.O. 168 US. Army, ieško Geceviičiaus Mikalojaus su šeima. Jurevičiaus Leonardo su šeima. Savicko Eduardo su šeima ir pažįstamų.

2979. **Kairys Povilas,** H.Q. 1193rd Labor Supervision Company A.P.O 168 US. Armv. ieško Atkočiūno Jono. Vikorio Vlado ir Sabaliausko Petro.

2980. **Jurkšaitis Juozas,** Augsburg-Hochfeld, ieško agr. Jurkšaitienės Sugintaitės Basės, Jurkšaičio Antano. Jurkšaičio Prano, Jurkšaitytės Eugenijos, Žemaičio Antano.

2981. **Maleckas Petras,** Ravensburg, Lit. Komitte, ieško Ragausko Juozo.

2982. **Draskinis Andrius,** Nürtingen, Werastr. 53, ieško brolio Adolfo.

2983. **Šimanskis Juozas,** Lahde, liet. stovykla 3, ieško motinos Šimanskienės Onos, seserų Gražinos ir Irenos.

2984. **Skarinaitė Irena,** Stuttgart, Bad-Cannstatt, Ringelgärten 105, ieško Strimaitvtės Genės.

2985. **Buraqas Antanas,** Oberlenningen, Krs. Nürtingen, ieško žmonos Uršulės su dukra Anele, brolio Burago Vinco su šeima, svainio Paliaukos Viktoro su šeima ir Kamenicko Kazio.

2986. **Zaleckas Aleksandras,** Holstein, Krs. Itzehoe, Kaiserstr. 12, liet. stovykla, ieško giminių ir pažįstamų.

Ziburiai
LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Byrnes apie DP problema

Savo kalboj per radiją liepos 16 dieną JAV užsienių reikalų ministeris Byrnes užsiminė ir apie tremtinius — DP.

„Tremtinių problema yra ypatingai sunki išspręsti. Kurie nori, tiems mes padedam grįžti namo. Bet daugelis atsisako grįžti į savo tėvynes, bijodami, kad **dėl jų politinių pažiūrų jiems gresia mirtis** arba kalėjimas. Mes perdaug branginam savo tradiciją globoti politinius pabėgėlius, kad sutiktume tuos žmones masiškai išvaryti iš savo zonos. Jungtinės Tautos turi komitetą tai problemai studijuoti,

ir mes ką pajėgdami darysime, kad būtų rastas sprendimas. Bet tasai sprendimas negali būti žiaurus ir diskredituoti amerikiečių tautos".

Baigdamas savo kalbą Byrnes kalbėjo: „Mes netikim į taiką, pagrįstą kerštu troškimu. **Mes tikim teisingumu,** meile ir pasigailėjimu".

Vietoj UNRRA-os — Raudonasis Kryžius?

Oksforde vyksta pasaulinės Raudonojo Kryžiaus Lygos suvažiavimas, kuriame dalyvauja 52 tautos. „Daily Mail" reporteris sužinojęs, kad jeigu UNRRA baigtų savo dienas, Raudonasis Kryžius perimtų visą tarptautinės šalpos darbą. Esą rengiami planai, kad reikalui esant per trumpiausią laiką būtų galima perimti visą tą didžiulį darbą.

Basil O'Connor, Amerikos Raud. Kryžiaus pirmininkas, kartu ir Lygos šefas, suvažiavime pareiškė, jog „didelėse bėdose paprasti žmonės visada toli pralenkia savo vyriausybes. Tatai įrodė mano tautiečiai, asmeniškai skubėdami padėti vargo prispaustiems europiečiams ir Azijos gyventojams, tuo tarpu kai oficialieji rūpintojai dar tebesiginčijo dėl 3 mil. DP Europoj šelpimo ir priėminėjo rezoliucijas. Bet bedaujančių rezoliucijomis neprivalšinsi"

LENKIJA TRAGIŠKŲJŲ DIENŲ IŠVAKARĖSE

Kas darosi Lenkijoje, mūsų tėvynės kaimyniniame krašte, „Daily Mail" laikraštų liepos 18 d. rašo jo korespondentas John Hunter. Reikia pastebėti, kad šis jo pranešimas pagrindiniais bruožais panašus į kitų anglosaksų korespondentų — „Manchester Guardian", „New York Herald Tribune" — pranešimus.

Lenkijos vyriausybė, rašo John Hunter, yra nusistačiusi kartą ant visados likviduoti lenkų rezistenciją — sutriuškinti 100.000 vyrų pogrindinę armiją. Su tankais, kurie apsupa vietoves, ir lėktuvais, kurie suka ratu viršum miškų, vyriausybė nori **skubiai** susidoroti su ginkluotąja opozicija ir, būtent, štai dėl ko:

Pirma, vyriausybei kelia nerimą didėjąs įtakingos katalikų dvasininkijos nepalankumas.

Antra, ją gąsdina didelis opozicijos procentas referendume.

Trečia, vyriausybė mano, kad **pogrindžio armija auga jėga, skaičium ir įtaka.** Palaidos grupės jungiasi ir jau sudaro tokį vienetą, kuris gali smogti viso krašto mastu.

Ketvirta, vyriausybė turinti žinių, kad pogrindžio sąjūdis bandysiąs dar prieš rudenį suorganizuoti **ginkluotą sukilimą,** kad išardytų ir diskredituotų būsimuosius rinkimus.

„Daily Mail" korespondentas pripažįsta, jog visi ženklai rodą, kad priešvyriausybinis pogrindis jau baigęs pirmąją pradinę savo kovos fazę — iš pasalų naikinti vyriausybės pareigūnus. Jį Lenkijai jau kaštavusi apie 20.000 gyvybių, iš jų, patiės premjero Osubkos — Moravskio žiniomis, 15.000 vyriausybės pareigūnų, kompartijos šulų bei valdžios karių. Antroji atviro karo fazė žadanti būti nepalyginti kruvinesnė. „Jau slavai sukilo!" . . .

John Hunter, aplankęs sritį tarp Kielcų ir Lietuvos sienos, kur lenkų partizanai jau turi įvedę veik reguliarią savo valdžią, rašo, jog abiejų pogrindinių armijų — **Armijos Krajovos ir Tautinės Pogrindžio Armijos** — vadai yra gabūs, puikiai parengti kovotojai, nepaprastai apsukrūs ir sumanūs partizaninio karo kovotojai. Daugelis iš

jų turi 5—6 metų kovos su naciais patyrimą. Jie gyvena miškuose klajoklių gyvenimu, vengia susidurti su vyriausybės pajėgomis, bet matydami savo persvarą smogia be gailesčio. Ant krūtinės jie nešioją Mergelės Marijos paveikslą, o ant peties jiems išsiūta Neptūno trišakė. Tarp tų lenkų partizanų esą įvairiausio plauko vyrų **iš pusės Europos šalių.**

Jeigu jų nepalaikytų ūkininkai ir jų politinių vilčių nekurstytų užsienis — tų vyrų likimas būtų aiškus, rašo John Hunter. Jie būtų sunaikinti. Bet valdžios nelabui juos vis labiau remia ūkininkai, jiems simpatizuoja kaimo dvasininkai. Partizanų masę sudarą valstiečiai, smulkūs miesčionys, darbininkai; dieną jie — kiekvienas savo tarnyboj, naktį — miške ar įsakytame poste. Partizanams slapčia talkina burmistrai, žymi dalis milicijos pareigūnų, net saugumo žmonių. „Toji penktoji kolona nepaprastai rimtai grasina vyriausybės stabilingumui", rašo J. Hunteris. Jeigu vyriausybė bandys galutinai užsmaugti Mikolaičiko opoziciją, „tikras dalykas, kad žmonės, jausdami, jog legali opozicija beprasmė arba bejėgė, mesis į pogrindį. Tada beteisiai iš Lenkijos miškų vieną dieną patrauks į Varšuvą", baigia „Daily Mail" korespondentas.

Lenkų generolas Bor-Komarowski apie Lietuvą ir lietuvius

Kas gi nėra girdėjęs apie narsųjį lenkų generolą Bor-Komarowski, drąsųjį Varšuvos sukilimo vadą, nelygioje kovoje didvyriškai kovojusį prieš vokiečius 1944 m. vasarą. Jis buvo nugalėtas, Varšuva sugriauta, šimtai tūkstančių lenkų padėjo galvas reto pasiaukojimo ir narsumo Varšuvos kovose, bet lenkų tauta ji vadina didvyriu, o svetimieji su pagarba mini jo vardą.

Vokietijai karą pralaimėjus, gen. Bor-Komarowski sąjunginin-kai išlaisvino vienoje belaisvių stovykloje. Dabar jis nuvyko į Jungtines Amerikos Valstybes, kur buvo labai iškilmingai ir pagarbiai sutiktas. Amerikos lietuvių savaitraščio „Amerika' korespondentas turėjo pasikalbėjimą su gen. Bor-Komarowski, kur Varšuvos sukilimo vadas plačiau pasisakė apie Lietuvą ir lietuvius.

Korespondentas rašo, kad generolas pačiais pirmaisiais žodžiais pareiškė simpatijas Lietuvai ir jos kenčiantiems žmonėms.

— Lenkai, — kalbėjo gen. Bor-Komarowski, — niekad neužmirš lietuvių gerumo, parodyto Lenkijos skaudžioj valandoj. Man labai malonu, kad Amerikoj lenkai surado būdus su lietuviais ir kitomis mažomis tautomis bendrai dirbti dėl visų išlaisvinimo. Kiekvienas atskirai dirbdamas nieko neatsieksime. Visos Rytų ir Centro Europos tautos kenčia . . .

— Ar manote, kad ir Europoje, ne tik Amerikoje, tos tautybės turėtų bendrai veikti? — paklausė „Amerikos' korespondentas.

— Taip. Blokai yra labai madoj. Rodos, Anglijoje panaši grupė veikia. Mes vieni nežymūs. Mūsų likimas yra vienodas. Negali būti laisvos Lenkijos be laisvos Lietuvos, be laisvos Jugoslavijos, Rumunijos ir t. t.

— Ar visi lenkai tiek Lenkijoj, tiek užsieny pasisako už laisvą Lietuvą?

— Visu šimtu procentų ir ne devyniasdešimt devyniais procentais. Mes, lenkai, norime matyti atstatytas visas prieškarines valstybes.

— Bet kaip tai suderinti su buvusios Lenkijos vyriausybės Londone slaptu aplinkraščiu požemiui įsakant nedirbti su Lietuvos požemiu dėl nepriklausomos Lietuvos?

— Aš tokio aplinkraščio nemačiau ir apie jį net nesu girdėjęs. Netikiu, kad toks aplinkraštis galėjo būti. Su Lietuvos požemiu visą laiką teko dirbti.

Toliau kalba užsimezgė apie bendrą lietuvių ir lenkų požeminę kovą prieš vokiečius okupacijos metu. Čia gen. Bor-Komarowski šiltais žodžiais atsiliepė apie lietuvių ir lenkų glaudų bendradarbiavimą kovojant prieš vokiečius.

— Tai kovodami prieš vokiečius turėdavote santykių su Lietuvos požemiu? — paklausė korespondentas.

— Taip. Ir labai glaudžius. Mūsų atstovai vykdavo į Kauną, o lietuviai ateidavo į Varšuvą. Lietuviai priglausdavo mūsiškius, kai

pasidarydavo mums karšta. Vokiečiai nesitikėdavo mūsų su lietuviais santykiavimu. Vieną kartą Vilniuje slapstėsi didelė mūsų požemio armija su Lietuvos požemio žinia ir pagalba. Lietuvos požemis žinojo mūsų pilną nusistatymą Lietuvos nepriklausomybės klausimu. Turėjome vieni kitų pilniausią pasitikėjimą.

— Būtų naudinga dirbti su lenkais, jei tik viskas būtų aišku ir neatsirastų nesusipratimų. Visi žinom, kad praeity daug ginčijomės dėl Vilniaus!

— Dabar mums rūpi bendras priešas. Būdami laisvi, kaimyninius klausimus galėsime laisvai spręsti. Dabar sudėkime rankas, kaupkime jėgas nepriklausomybei atgauti, — baigė pasikalbėjimą generolas Bor-Komarowski.

Amerikos Lietuvių Katalikų Kongreso belaukiant

Amerikos lietuvių katalikiškosios organizacijos rugpiūčio 25-26 dienomis New Yorke šaukia Amerikos lietuvių katalikų kongresą. Kongresas vyks Taikos Konferencijos metu, taigi, jo svarba bus labai didelė. Amerikos lietuvių katalikų kongresas šaukiamas Lietuvos reikalu. Jis turės pagyvinti ne tik visų Amerikos lietuvių veiklą, bet žada pajudinti ir visą

Amerikos katalikiškąją visuomenę. Amerikos lietuvių katalikų kongreso rengėjai taip nusako šio kongreso paskirtį ir tikslą: „Antrajam pasauliniam karui praėjus tikėtasi ir dar tebetikima, kad sugriautas pasaulis atsistatys tokiais pagrindais, kurie užtikrins pastovią ir teisingą taiką, kurie išlaikys krikščionišką civilizaciją ir garantuos visoms tautoms, didelėms ir mažoms, laisvą ir nepriklausomą gyvenimą. Jau daug mėnesių praėjo, kai karas baigėsi, tačiau ir Europos ir kitų kontinentų ateitis tebėra miglota, nes vietoje nugalėto siaubo - nacizmo - pakėlė galvą kitas siaubas . . . kuris taip pat, kaip ir pirmasis, yra užsimojęs ne tik fiziškai pavergti tautas, bet ir iš pačių pagrindų sugriauti krikščionišką civilizaciją. Ir kol nebus vienu ar kitu būdu nugalėtas naujasis siaubas, tol krikščioniškoji civilizacija bus nuolatiniame pavojuje, tol pasaulis nesulauks taikos.

Lietuvių tauta nėra gausi, tačiau jį negali atsilikti nuo kitų krikščioniškų tautų, kovojančių prieš ateistinį totalizmą. Lietuviai katalikai ypač turi būti jautrūs susidariusioje situacijoje. Jie yra pasiryžę kovoti ir dėl savo tėvų krašto išlaisvinimo ir savo dalimi dėtis prie didžiųjų sąjūdžių krikščioniškąją civilizaciją gelbėti, atstatant pasaulį ant stiprių krikščioniškosios demokratijos pagrindų Lietuvių R. Katalikų Federacija Atsižvelgiant į tai, Amerikos nutarė rugpiūčio mėn. 25-26 dienomis New Yorke šaukti visuotiną Amerikos Lietuvių Katalikų Kongresą".

Atsižvelgiant į laiko ir svarstytinų reikalų svarbą, visos Amerikos lietuvių katalikiškosios organizacijos šio kongreso šaukimui gyvai pritarė ir ruošiasi gausiai dalyvauti. Laukiama, kad kongrese apsilankys aukšti Amerikos valdžios ir Bažnyčios asmenys.

VATIKANO RADIJO STOTIS KALBA LIETUVIŠKAI

Maloniam skaitytojų dėmesiui pranešame, kad Vatikano radijo stotis kas antras šeštadienis nuo 20 val. 45 min. iki 21 val. duoda programą lietuvių kalba. Artimiausia lietuviška valandėlė per Vatikano radijo stotį bus rugpiūčio 3 d. Banga 50, 27, 47 ir 48 metrai.

Gražuoliai, konkursuose laimį pirmąsias vietas